

Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Cette œuvre est hébergée sur «*Notes du mont Royal*» dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

ΟΙ ΤΗΣ ΗΡΩΙΚΗΣ
ΠΟΙΗΣΕΩΣ ΠΑΛΑΙΟΙ
ΠΟΙΗΤΑΙ ΠΑΝΤΕΣ.

POETAE GRAECI VET-
RES CARMINIS HEROICI
SCRIPTORES, QUI
EXTANT, OMNES.

Homerus.
Hesiodus.
Orpheus.
Callimachus.
Aratus.
Nicander.
Theocritus.

Molchus.
Bion.
Dionysius.
Coluthus.
Tryphiodorus.
Musaeus.
Theognis.

Phocylides.
Pythagore aurea carmina
cum fragmentis aliorum.
Apollonius Rhodius.
Oppianus.
Cointus Smyrnaeus.
Nonni Dionysiaca.

APPOSITA EST E REGIONE
Latina interpretatio.

Notae item & variae lectiones margini adscriptae.

Cura & recensione IAC. LECTIL V.C.L.

Accessit & index rerum & verborum locupletissimus.

COLONIA
ALLOBROGVN
Sumptibus Caldorianae Societatis.

ANNO MDCCCVI.

Coll. Neg. Soc. Typ. Cal. Cal. pro scriben.

ILLVSTRISSIMO ET
POTENTISSIMO PRINCIPI AC
D. DOMINO MAVRITIO LANDGRAVIO
HASSIÆ, COMITI IN KATZENELNBGEN,
Dierz, Zigenhaim, Nidda, &c. Domino suo Clementissimo.

ROCVL, ô Princeps, procul aduolant, & ex omnibus Græciæ oris, ad C^{nem} T. hospites boni, bene collecti, fama iidem & eruditione præstantes: breuiter, quales togatorum doctissimus M. Varro optauit sibi contiuas, nisi quòd isti numero plures, bisque & amplius supra Musarum. Neque tamen fumum iccirco strepitumve maiorem in splendidissima semper arce tua excitari necessum est, & qui oculos aurêve Vigilum terrere possit. Quippe hî cogniti Cⁿⁱ T. pridem omnes, vsu, colloquiis, & consuetudine suauissima comperti. Illum denique modium salis, quem antiquitas artioribus amicitiiis contrahendis desiderauit, tuo in comitatu consunsere. Scio, notorem à nemine ex his postulabis. Lecta item Cⁿⁱ T. selecta multoties opera eorum: dialecti, idiomata, moduli, vestes, ornimenta, ingenia *καὶ ἰσχυρὰ* sagaciter explorata singulorum. Venerantur ipsi sanctè Principem tantum: præsidium suum, decus, delictum, *ζωὴ καὶ ψυχὴ* appellitantes. Hos Homerus ille *σεμνός*, ille *βασιλικός*, ille virtutis omnis parens Iustiniano Imperatori dictus olim, ille Cⁿⁱ T. quàm Alexandro verè Magno tam assiduus, in sacrarium ædium tuarum tanquam mystagogus inducit: & amiserit oculos licet, tamen, *Ναὶ μάγισ* nulli domus est sua, quàm Landgrauianum ei palatium est. Imaginem omnem mitto, Princeps Illustrissime: Dico apertè & sine pompa. Poëtas hosce principes velut in vnum corpus coniungere visum mihi, dum ex more veterū Iureconsultorū, ac nonnullorum etiā nostri æui, siquid à publicis muneribus otij suppetit, in Musarum hosce hortos salua legū maiestate diuerto: eò libentiùs quòd earum conditores ex poëtarū imprimisque Homeri illius autoritate respōsa sua depromere aut cōfirmare

sepe dignati. Erricus Stephanus, clarissimæ memoriæ vir, & de his literis optimè meritis, istiusmodi syntagmatis concinnandi ante annos quadraginta ex parte præiit suo exemplo. Tamen poëtæ quatuor à me adiuncti, adiunctæ item omnibus notæ, aliæque, quæ ex ipsa editionum compiratione καὶ αὐτῶν deprehendere pronum cuique. His τὰ ἐμὰ non inferere ἀγνώσκων existimaui, veluti Nonni, Nazianzeni, & aliorum è veteribus, qui carminis eadem normâ res diuinas prosecuti. Erit forte an vt hæc talia aliquando labor curet, siue noster, siue alienus. Minutos etiam plerosque scriptores Epigrammatum præterimus, quia minuti, nec choro isto poëtarum augustiore satis digni: tum quia extant singulari libro comprehensi Ἀνθολογίας. Eccui hæc autem conuenientius quàm Cⁿⁱ T. ausim inscribere, Princeps Magne? qui cum eximiis publica confessione virtutibus, & meliorem omnem literaturam, & quod prius dixi, propriam Græcorum vatum cognitionem coniunxisti: sicque absurdam & deformem, nec non rebus humanis exitiosam eorum opinionem exempli tui prærogatiua profligasti, qui dehonestari talibus studiis sublimitatem putant Dynastarum, quin & ipsorum Nobilium ferè natales. Bene porro quod vestigia isthæc sequi ambit etiam T. C^{nis} aula omnis, & pars melior gentium tuarum. Cuius rei cunctorum fama celebratissimæ, insigne quoque τεκμήριον, tum in aliis Hassa è gente, tum præcipuè in nobilissimo & sapientissimo viro D. Georgio Schvvertzio ciuitas nostra cernit coram. Vsque adeò cum pietatis virtutumque omnium studiis maritare suo à Principe didicerunt hæc Literarum & Doctrinæ. Iam verò de C^{nis} T. in Remp. nostrâ pio affectu & beneficiis, quæ mediocrem insuper huic consilio meo fiduciam & aspiscendæ gratiæ tuæ spem fecere, tum per eloquii tenuitatem dicere abstinco, tum quia vbi demerendi copiam omnē ipsa meritorum magnitudo præcidit, magis veneratione tecta opus: quæ etiam apud præpotentes acceptior esse amat, præsertim cum & ipse cordis situs, vt ille ait, in aperto sit. Superest tantum, vti, quod iam vnicè opto, Princeps Illustrissime, faueat largiter supplicationibus nostris clemētia illa Cælestis, quæque vota pro incolumitate & gloria tua sanctè & religiosè nuncupare non desinimus nos aliique per Europam, ea magis ac magis rata faxit. Vale Princeps optime, & cognomine summis olim Regibus optatissimo, nobis quidem *Evergetes* verè dicende. Ex Musæo. V. Kal. April. MDCCVI.

Illustriss. Cⁿⁱ T.

Addictissimus

IACOBVS LEGTIVS.

EX ORATIONE S. BASILII

QUOMODO IUVENES E GRÆCO-

rum scriptis vtilitatem percipiant.

Ἡ θαυμαζέτω ἡ εἰς καὶ ἐκ-
σιν ἡμέραν εἰς διδασκάλους
φοιτῶσι, καὶ τοῖς ἐλλογίμοις τῶν
παλαιῶν ἀνδρῶν δι' ὧν κατα-
λγοῖται λόγων συγγραμμοῖς
ὑμῶν, αὐτὸς τι παρ' ἑμαυτῶν λυ-
σιτελέσθων ἐξερκεῖται φημί.

Τὴν μὲν ἐν αὐτῷ καὶ ὑμυβαλίσσον ἡ καὶ τὸ Μὴ δὲν εἰς
ἀπᾶς τοῖς ἀνδράσι τούτοις, ὡς περ πλοῖα, τὰ πηδαλία
τῆς θρασύας ὑμῶν ὡς ἀδύνατον, ἡ περ αὖ ἀγῶσι, ταύτη
συνεπέδω· ἀλλ' ὅσον ἐστὶ χρήσιμον αὐτῶν διχομύθοις,
εἰδέναι τι καὶ κατεῖναι. τίνα ἐν ἐστὶ ταῦτα ὅπως
δρακονόμῳ, τὸ δὴ καὶ διδάξω, ἐνδὲν ἐλάν. ἡ καὶ, ὡς
παῖδες, ἐδὲν ἐστὶ χρεῖμα πάντα πασι τ' ἀνθρώποις βίον
τὸν ὑπολαμβάνομεν· ἔτ' ἀγαθὸν τινομύθοις ὅλως,
οὐτ' ὄνομαζομεν καὶ τὴν συντέλειαν ἡμῶν ἄλλοι τούτου
παρέχον. ἡ καὶ περὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐκ τῶν στό-
ματος, καὶ καλῶς, οὐ μέγα, οὐ τὰς ὡς πάντων ἀν-
θρώπων τιμῆς, ἐν βασιλείᾳ αὐτῶν, ἐκ τῶν αὐτῶν
τῶν ἀνθρώπων, μέγα, ἀλλ' οὐδὲ διχῆς ἀξίον κένο-
μεν, ἡ τὰς ἐχόντας ἀποβλέπομεν· ἀλλ' ὅτι μακρο-
τερον περὶ μὲν ταῖς ἐλπίσι, καὶ περὶ ἐν ἐστὶ βίου πα-
ρασκύλῳ ἀπαντα φράττομεν. ἡ μὲν οὐκ αὖ συντε-
λῇ περὶ τὸν ἡμῶν, ἀγαπᾶν τε καὶ διώκειν παντὶ
δίνειν χρεῖα καὶ φαιδύει τὰ ὅτι οὐκ ἐξικνέμεθα περὶ ἐκεί-
νων, ὡς οὐδὲν ἀξία παρῶν. Et mox, εἰς δὴ τὸν
ἀγῶσι μὲν ἐστὶ λόγοι, δι' ἀπορρήτων ἡμῶν ἐκπαυ-
δύοντες. ἡ καὶ μὲν ὑπὸ τῆς ἡλικίας ἐπακούειν τῶν
βασίλειον τῶν θρασύας αὐτῶν οὐχ οἶοντε, ἐν ἐτέροις ἐ πάν-
τη διηγεῖσθαι, ὡς περ ἐν σιναῖς πασι καὶ κατόπισθι, τὰ δὲ
ψυχῆς ὁμοματι τῶν περὶ γυμναζόμεθα, τοῖς ἐν τοῖς
τακτικοῖς τὰς μελέτας ποιούμενοις υμνοῦμεν· οἷον
ἐν χρεονόμῳ καὶ ὀργήσῃ τ' ἐκπαύειν καὶ σπᾶν
ὅτι τῶν ἀγῶνων, ἡ καὶ τῶν παιδῶν ἀπολαύουσι κέρδους.
καὶ ἡμῶν δὴ οὐκ ἀγῶνα περὶ καὶ πάντων ἀγῶνων μέ-
γιστον νομῶμεν χρεῶν ὑπὸ πάντων ποιητῶν ἡμῶν καὶ πο-
νητῶν εἰς δύναμιν. ὅτι τῶν τούτου ὡς ἀποσκύλῳ καὶ
πονητῶν καὶ λογοποιοῖς καὶ ῥήτορι, καὶ πᾶσι ἀνθρώποις
ὁμιλητῶν, ὅθεν αὖ μέγα περὶ τῶν ψυχῆς ἐπιμέ-
λειαν ὠφέλειά τις ἐστὶν. ὡς περ οὐκ οἱ διδασκοιοι
ὡς ἀποσκύλῳ περὶ τῶν ἀνθρώπων πᾶσι τῶν
αὐτῶν τῶν διδασκῶν τ' βασιλῶν, οὐτὰς τὸ αὐτὸς ἐπαγῶν,
αὐτῶν ἀλουργῶν, αὐτῶν τῶν ἐπὶ τὸν αὐτὸν δὴ καὶ ἡμῶν
ἐστὶν, εἰ μέγα αὐτῶν ἡμῶν ἡ τῶν καλῶν ὡς ἀ-
μύθειν δὲ καὶ, τοῖς ἐξ ὧν δὴ τούτοις περὶ τῶν παιδῶν, τι-
νικαῦτα τῶν ἱερῶν καὶ ἀπορρήτων ἐπακούουσι παι-
δὲ μύθων καὶ οἶον ἐν ὕδατι τ' ἡλίων ὅραν ἐπιδέντες,
ὥς αὐτῶν περὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν φωνῶν τὰς ὁ φῶς εἰ μὲν

E miremini verò, si vobis qui
ad magistros quotidie itatis,
& cum doctissimis quibusque
antiquorum viris, in iis quos
reliquerunt libris, conuersa-
mini, ego quoque me aliquid
ex me ipso conducibilis in-
uenisse aio. Hoc equidē ipsum
& consulturus venio; Non oportere scilicet omni-
no ac semel viris istis, ceu nauigij, gubernaculis
mentis [animique] vestri traditis, quicumque du-
cant, eā consequi: sed iis [dumtaxat] quæ vtilia in
eis sunt, desumptis, nosse quoniam in eis etiam ne-
gligenda sint. Quoniam igitur hæc sint, & quomo-
do diiudicanda, id quoque docebo, exinde capto
initio. Nos, ò pueri, nihil omnino hanc vitam hu-
manam esse existimamus: nec bonum quid in vni-
uersis iniudicamus aut nominamus, cuius consum-
matio nobis ad hanc [dumtaxat vitam] pertingit.
Quapropter non maiorem illustrem splendorem,
non vires corporis, non formæ pulchritudinem, non
statuæ magnitudinem, non eos qui ab omni ho-
minum genere habentur honores, nò regnum ipsum,
non denique quidquid aliquis rerum humanarum
protulerit, magnum, ac ne optatu quidem dignum
iudicamus, aut qui iis potiti sunt, suspicimus: sed
lógius spe nostra progredimur, & ad alius vitæ com-
parationem omnes actiones nostras referimus. Quæ-
cumque igitur ad eam nobis conferunt, diligenda
totisque viribus confectanda esse dicimus: quæ verò
ad eam non ferunt, tamquam nullius pretij despi-
canda. Et mox, Ad hanc ergo ducunt sacra litera, se-
cretis nos præceptis erudientes. Verumtamen quam-
diu per aetatem profundam earum mentē auditu asse-
qui non licet, in aliis non toto ab illis cælo distanti-
bus, velut in vmbis quibusdam & speculis, animi o-
culos interea quodā quali præludio exercitamus; eos
qui in theatricis studiū ponunt, imitantes; qui quum
modulata manuum geticulatione ac saltatione peri-
tiam suā pepererūt in istis certaminibus, lucro ex eo
ludicro proueniente fruuntur. Et nobis igitur certa-
men certaminum omnium maximum propositū esse
putandum est: pro quo facienda nobis omnia, & pro
vitiis elaborandum est. Ad quod ut nos compare-
mus, & poeta, & historici, & oratores, & omnes om-
nino homines, frequentandi sunt, vnde cumque ali-
quid vtilitatis ad animum accurandum prouentu-
rus est. Quemadmodum igitur infectores prius qua-
si curationibus quibusdam præparant quodcumque
sit quod tincturam admissurum est, atque ita deinde
florem inducunt, siue purpureus sit, siue alius: eo-
dem sanè modo & nos, si modo ineluibilem apud
nos pulchri existimationem permanere velim, is,
profanis istis prius initiari, tunc ad sacrarum se-
cretarumque institutionum auditionem accedimus
& velut in aqua solem intueri consuefacti, ita de-
mam ipsi [eius] luci oculos admovebimus. Si ergo

litteris istis [sacris scilicet ac profanis] aliqua est inter se affinitas, operæ precium in earum cognitione fecerimus: siu minus, saltem ex mutua earum inter se contentione diuersitatem perspexisse, non parum ad melioris confirmationem [proderit.] *Et paulo post;* Dicitur ergo & Moyses ille præcellens, cuius maximum ob sapientiam apud omnes homines nomen est, posteaquam in Ægyptiorum disciplinis animum excercitarat, ita deinde ad contemplationem *ΕΙΥΣ ΟΥΙ* EST accessisse. Assimilique huic modo ferunt etiam inferioribus temporibus sapientem illum Danielelem Babylone, cum Chaldaeorū sapientiam didicisset, tunc demum diuinas attigisse disciplinas. Porro non inutilem animis rem esse profanas istas disciplinas, satis dictum est: consequens ergo fuerit ut quo modo participandum illis sit, deinceps differamus. Primum igitur, poetarum scriptis, (ut ab iis exordiar) quoniā in omne genus varij sunt, non omnibus æquè adtendenda mens est: sed, si quidem bonorum virorum facta vel dicta vobis percescant, amplexandum id atque æmulandum, & maxime adnitendum ut tales sitis: si verò ad improbos homines imitatione sua deueniant, ea parte fugiendi sunt, obstruendæque aures, non minus quàm Vlyssēi illi Sirenū cantus declinasse perhibent. Nam familiaris cum futilibus sermonibus consuetudo, ad res [eiusmodi] via quadā est. Quapropter omni cautione custodiendus nobis animus, ne per suas verborum illecebras imprudentes peiorum aliquid assumamus: ut ij qui noxia pharmaca melle occulata admittunt. Non laudabimus ergo poetas si conuiciantes illudentesve imitentur, non si amantes aut temulentos effingant, non denique si mensa referta cantionibusque dissolutis beatitudinem definiant. Omnium verò minimè aures eis præbebimus si de diis verba faciant, maximè si de iis ita narrent quasi multi sint, ac ne ij quidem inter te concordēs. Frater enim à fratre apud eos dissidet, & parens à liberis: atque his rursūm aduersus parentes infestissimum, ac ne denunciatum quidem bellum est. Deorum verò adulteria, & amores, coitusque in propatulo, atque in primis ipsius summi omnium capitis Iouis, ut ipsi quidem aiunt, quos vel in sermone de pecudibus narrare aliquis erubescat, scenicis relinquamus.

ἐν ὧς τις οἰκειότης πρὸς ἀλλήλους τοῖς λόγοις, πρὸς ἄνδρα αὐτῶν ἢ γυναικὶς ἡμίωτο· εἰ δὲ μή, ἀλλὰ τό γε πρὸς ἀλλήλα δέντας καταμαθεῖν τὸ δέξασθαι, οὐ μικρὸν εἰς βλάβησιν τῶ βελήτορος. Et paulo post, λέγεται τοίνυν καὶ Μωϋσῆς ἐκείνος ὁ πάντων, οὗ μέγιστον ὅστιν ἐπὶ σοφίᾳ πρὸς πάντας ἀνθρώπους ὄνομα, τοῖς Αἰγυπτίων μαθήμασιν ἐξημνασάμενος τὴν δέξασθαι, οὕτως πρὸς ἐλθεῖν τῇ θεωρίᾳ τῶ ὄντος. πρὸς ἀπλησίως ἢ τοῦτων καὶ τοῖς κείτω χρόνοις τὸν σοφὸν Δαυιδὴν ὅτι Βαβυλωνίως φασὶ τὴν σοφίαν Χαλδαίων καταμαθεῖν, τότε τῶν θεῶν ἀφαιδαῖ παρὰ δὲ μέγιστον· ἀλλ' ὅτι μὲν οὐκ ἀχρηστον ψυχῆς μαθήματα τὰ ἐξ ὧν δὴ ταῦτα, ἰκανῶς εἰρήται. ὅπως γὰρ μὴ αὐτῶν μετεκτεῖον ὑμῖν, ἐξ ἧς αὐτὸς εἰρηλῆται. πρῶτον μὲν ἐν τοῖς πρὸς τῶν ποιητῶν, ἐν ἐντεῦθεν ἀρξάμεθα, ἐπεὶ παντοδαποὶ πνέες εἰσι, μὴ πάντων ἐξ ἧς πρὸς ἕνα τὸ νῦν· ἀλλ' ὅταν μὲν τὰ ἀγαθὸν ἀνδρῶν πρῶτος ἢ λόγους ὑμῖν διεξιῶσιν, ἀρχα πάντα τὰ ζήλου, καὶ ὅτι μέγιστα πειραδὸς τοιούτοις ἐστὶ ὅταν ἢ ἐπὶ μεγάλῃ ἀνδρῶν ἐλθῶσι τῇ μιμήσει, ταῦτα δὲ φέρει, ἐπὶ πρῶτος ἀνδρῶν τὰ ὅσα, οὐχ ἡττοῦ ἢ τὸ Οδυσσεὺς φασὶν ἐκείνοι τὰ τῶν Σεπτεμίων μέλη, καὶ πρὸς τοῖς φησὶ τῶν λόγων σωθήσεται, ὁδὸς τις ἐστὶν ὅτι τὰ πρῶτα, διὸ δὴ πάσῃ φυλακῇ τὴν ψυχὴν πηκτέον μὴ δέξαι τῆς τῶν λόγων ἡδονῆς πρὸς δὲ ἀνδρῶν πρὸς λαθῶν τῶν χρεῖνων, ὥστε οἱ τὰ δηλητήρια μὲν τὰ μέλη πρὸς ἀνδρῶν. ἐν τῶν ἐπαμεινόμενα τῆς ποιητῆς ἐν λυδοῦ ἀνδρῶν, ἐν σκώπτοντας, ἐκ ἐξ ὧν τῆς μετῴτης μιμητῶν, ἐκ ὧν ἔα πρὸς πληθούσῃ καὶ ἀδῆς ἀνδρῶν τῶν ἀδῆμονιαν οὐκ ἔχων. πάντων ἢ ἡκιστα πρὸς θεῶν τῶν δὲ ἀνδρῶν πρὸς ἐξ ὧν, καὶ μέγα δὲ ὅταν ὡς πρὸς πολλῶν τῶν ἀνδρῶν διεξιῶσι, καὶ τῶν ἐκ ὁμοιοτύπων. ἀδελφὸς γὰρ δὴ παρ' ἐκείνοις δὲ κατασάξει πρὸς ἀδελφόν, καὶ γυνεὺς πρὸς πατέρα· καὶ τῶν αὐτῶν πρὸς τοῖς περὶ τῶν πόλεμος ἐστὶν ἀνδρῶν, μοιχείας ἢ θεῶν καὶ ἐρωτῶν καὶ μίξεις ἀναρῶν, καὶ ταῦτα γὰρ μέγιστα τὰ κορυφαῖα πάντων καὶ ὑπὸ τοῦ Διός, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν, αἱ καὶ πρὸς βροτῶν μέγιστον τις λόγων ἐνυθλιάσει, τοῖς δὲ πρὸς οὐκ ἐν καὶ ἀνδρῶν.

ΟΜΗΡΟΥ

SCIPIONIS CARTEROMACHI PISTORIENSIS ORATIO DE laudibus literarum Græcarum.

V V M varia multipliciâque sunt, viri studiosissimi, quæ apud diuersos homines bonæ honestæque existimantur, pro cuiusque commodo aut naturæ convenientia: illud profectò optimum videri debet quod consensu omnium, aut certè probatissimorum, vtilissimum humano generi natura edidit. Quod enim beneficia summa omnibus contulit, confertque quotidie, id non esse optimum, dici non potest, metitur enim bonitatem beneficentia. Disciplinis autem à diis immortalibus nihil vtilius datum esse homini, tam nemini dubium esse video quàm nihil animo ipso diuinius: cuius illæ sunt possessiones ac facultates. Neque verò obscura sunt aut ignota earum beneficia hominibus: quum & audiant ea quotidie, & videant, atque omnibus penè modis experiantur. Quod si disciplinæ vtilissimæ, quantæ id dignitatis esse censendum est cuius hæ potissimum beneficio manarint in lucem? certè maximæ, & cui nihil anteponi vel possit, vel debeat. Id autem esse Græcam præcipuè linguam, quam egregios in quatuor disciplina viros, non credidisse modò sed & tradidisse, vel legerim vel audierim, ipse quoque facillè me in eandem sententiam adduci patior. Cuius rei vos certè iudices in præsentia facio, qui quum eiusmodi ornamentis insigniti omnes atque honestati prodeatis, Græca quoque vel in vobis ipsis admiramini, vel in aliis studio prosequimini. Existimo autem quicquid laudis vniuersis simul conueniat disciplinis, id omne Græcæ linguæ meritis non iniuria adscribi oportere. quod quàm verum sit, mox audietis. Iam enim huc Græcæ linguæ laudes exploraturi accessimus, quantumque ex ea manarit vtilitatis humano generi: quanquam ea Latinis præsertim hominibus contulerit semper, conferreque possit in dies magis vti volentibus.

Igitur Græca lingua (si Græcorum scriptorem sua prodentium fidem sequimur) vetustissima nobilissimâque est. Quippe quæ non aliunde traxerit initium, sed apud suos homines veluti naturali quodam ortu prodierit in lucem, atque maioribus assidue incrementis moleuerit. Nam quum Athenienses, quorum purior atque elegantior sermo est, *αὐτόχθονες* (hoc est indigenas, ipsosque suæ terræ perpetuos incolas, propriosque cultores) dici conueniat inter scriptores, quis non videt linguam quoque ipsam nō minus *αὐτόχθονα* dici debere? Sermo enim à natura homini datus, certam hominis ætatem necessarid consequitur: nisi quid impediât, non enim possunt non loqui ho-

mines, expeditis præsertim loquutionis vocalibus instrumentis. at quàm alia quæso lingua vsos credamus eos qui non aliunde migrarint, nisi ea quæ ipsos sempercomitata sit? Quapropter hoc plus cæteris nobilitatis Græca lingua sortita esse videtur, quod aliæ, hominum inuenta proculdubio sunt: hæc, naturalis quodammodo existimari potest: quandoquidem in eam primi illi homines nulla arte nullâque industria, sed naturali quodam instinctu ducti fuerint. Cur enim ea potius verba in mentem venerint illis hominibus nullius adhuc rei gnaris, quàm alia? Quippe natura ipsa omnium rerum prouida, ea voluit lingua institueret illos homines quæ ad sui postea indagacionem atque expressiōem plus aliquid cæteris collatura esset humano generi. Quod non fefellit, tanto enim Græca lingua cæteras omnes antecellere videtur in tradenda rerum cognitione, quanto homo aliquis omnium rerum peritissimus, atque ingenio perspicacissimo ac propè diuino, hominem alium mediocris literaturæ, tenuissimique à natura ingenij antecedit. Non modò enim disciplinas omnes quotquot vnquam fuerunt, & melius & copiosius Græca ipsa & perulstrauit & tradidit, sed & si alio sermone hæc exprimere aut efferre nitare, plurimum necessariæ lucis ac propè veritatis ipsius abstuleris. Ideoque veluti mancum merito credi potest quicquid aliis literis scriptum legatur: si cum eo conferatur quod à Græcis proditum sit. Nec id hominum tantum causa euenire dixeris, qui non eam vel curam, vel diligentiam adhibuerint in perquirendis rebus aut tradendis, quam Græci homines. Nam id quoque verè dicitur: (quid enim intentatum illis? vt Plinius inquit) sed ipse quoque cæterorum sermo non eam patitur expressiōem quam Græcus. atque aded vt plus naturam efficere quàm verbis monstrari possit, in aliis quidem loquutionibus non procul absit à vero: in Græca autem tantum abest vt verè dicatur, vt melius etiam aliquanto atque significantius nonnulla ante oculos ponat, quàm natura ipsa moliatur. Id autem Latini interim sermonis argumento intelligere licet: qui quum elegantissimus & sit & habeatur, à Græco tamen longè superatur. Diuus quippe Hieronymus, Proprietatem (inquit) Græcam Latinus sermo non exprimit. Quintilianus, Videtur mihi sermo ipse Romanus non recipere illam solis concessam Atticis venerem. Gellius. Adieci (inquit) sæpe animum ad vocabula rerum non paucissima, quæ neque singulis verbis vt à Græcis, neque si maxime pluribus eas res verbis dicamus, tam dilucide tamque aptè demonstrari Latina oratione possunt quàm Græci ea dicunt prius vocibus. Et paulò post, Sed huius, inquam, tui erroris culpam esse

intelligo in mea scilicet infacundia, qui ne pluribus quidem verbis potuerim non obscurissime dicere quod à Græcis recessissimè vno verbo & planissimè dictum. Cicero, quum Aristippi illud amico scriberet, Habeo, non habeo à Laide: Græcè, inquit, id melius. Lucretius multa se Græcè dicere affirmat propter egestatem linguæ & rerum novitatem. Quod si Latinitas Gracitatem ut sic dixerim, usquequaque referre non potest, cum coniunctissima est, & propè germana: qui abas linguas exultimemus, quibuscum nullum est illi commercium, nulla affinitas: sed (quod dici solet) diametro inter se distant? At habent & illæ suum fortasse nitorem, suam elegantiam. Equidem non negaverim inesse aliquid singulis propriæ venustatis. Neque enim verisimile est ingenij cuiusvis homines nullam omnino curam proprii suscepisse sermonis. Quin potius, quemadmodum colendorum agrorum apud omnes pro loci ac cæli qualitate usus est, sed aliis alperius solum, ac natura ipsa horridius multum verius cultus respuit ac negligit: aliis contra mitius ac placidius omnem admittit curam, omnemque industriam: sic quævis loquutio splendoris quidem aliquid in se retinet: sed cæteris multa negata sunt, Græca omnia vna complexa est, atque eousque ut quæ apud omnes alia peculiararia nativæque sunt, ipsa quoque reddat non minus eleganter quàm apud illas ipsas habeantur: nulla autem vim eius penitissimam possit exprimere. Quo fit ut nostri, quoties aliquid efferre cogitant, quo nil venustius, nil elegantius intelligi velint, Atticos, lepores, Atticos sales, Atticam venerem, Atticam eloquentiam, aut Atticam demum aliquid id esse dicant. Quamobrem quod de Platone inquit Cicero, Iouem, si loqui velit, non aliter loquuturum quàm scripserit Platonem idem aut simile quiddam de Græca lingua pronuntiemus, non absurdè dicuros nos arbitror, nitaram, si loqui velit, non aliter quàm Græcè loquuturam. Quod & re ipsa comprobavit, sua siquidem mysteria omnibus sanè hominibus in medio proposita perquirenda, ut cuius in eius arcanis liceret ingenium exercere: at perfectam de his ipsis atque absolutam tradere cognitionem, Græcis procul dubia, solis concessisse & quasi diuinitus reseruasse videtur. Itaque soleo mecum ipse quosdam ex Græcis ridere nonnunquam, qui adeo sibi inuidere videantur ut quicquid in disciplinis Græci profecerint, id aliorum inuentis totum tribuere contentur. Quid enim (quæso) sunt aliorum inuenta nisi minuta quædam & pusilla, quæ casu magis quàm ratione habita iure existimes? ut liceat in his poetica illa vti sententia, *ἄλλοις ἔμμεναι*, id est, fortuna artem peperit. At verò quæ à Græcis & comperta sunt & tradita, non tam homines explorasse aut retulisse credas, quàm naturam ipsam de se singula prodidisse: atque adeo ut in cæterorum scriptis illorum ipsorum hominum sermo sit, in Græcis natura ipsa, quod dixi, loqui videatur.

Quod si aut tempus aut locus pateretur singulas nos vel scientias prosequi, vel artes, ut quæ à Græcis & inuenta in his & tradita sunt, cum cæterorum omnium quos scimus, traditionibus conferremus: profectò nemo vestrum (ut arbitror) relinqueretur, qui non tantum Græca à cæteris distare magnitudine faceretur quantum elephantem à culice. Quid enim (ut alia omitam) philosophia ipsa, omnium scientiarum parens ac domina, adiuuenti vquam habuit ab alio genere quàm à Græcis? tantum enim abest ut quicquam cæteri contulerint philosophiæ, ut si qui etiam è barbaris eius aliquando studio incensi fuerint, ad Græcos migrarint: atque tandem siquid ex philosophia posteris relinquere voluerint, id non sua magis quàm

Græca lingua efferre dignum iudicarint: non tam remunerandi gratia (ut existimo) eam linguam cui acceptum referrent quicquid scirent, quàm quod aut insolens aut impossibile videretur, vel disci vel tradi rectè philosophiam alio quàm Græco sermone. Hinc Toxaris atque Anacharsis è Scythia Athenas philosophandi alio se contulerunt: Chion è Ponto. Cuius, & superioris Anacharsidis, extant Græcæ quoque epistolæ perquam elegantes, nec minus præceptis relectæ. Phauotinus verò è Gallia, non modo plurima Græcè in philosophia conscripsit, sed & Romæ quoque, ubi vixit, multa sæpe Græcè disputavit: quemadmodum Gellius ex nostris, ex Græcis Philostratus, autores sunt. Philon Iudæus non Hebraicè magis quàm Græcè philosophiam illustrare conatus est. Motonius autem omnium Stoicorum Neronis tempestate celeberrimus, quum è Vellinio esset, Roma proxima vixit: Græcis potius scriptis quàm Latinis monumentis philosophiam augere voluit. Phætere quoque Syri, quot Ægyptij, quot Thracæ philosophiæ nysticia Græcè scripserint: Orpheum, Musæum, qui tam veti inter poetas connumerantur, attamen possunt & philosophiæ adscribi, quum vetus illa theologia non nisi carminibus texeretur. Sed quid opus est alios connumerare? quum Aristotelem, ipsum philosophiæ magistrum, Thracia nobis tulerit, Græcia excolerit. Cuius celebriores quoque expositores non Græci, Græcè eum interpretati sunt: Porphyrus est Phœnicia, Iamblicus è Syria, Ammonius & Philoponus ex Ægypto, Simplicius è Phrygia. Quin & in aliis quoque artibus multi multa Græcè scripserunt, non Græci: de grammatica, exactissime Apollonius & Herodianus Ægyptij: de musica atque astrologia, Ptolemæus itidem: arithmetica Nicomachus & Iamblicus, Syri: & geometriæ non nihil. Dialecticæ quoque ante Aristotelem ab Archyta Tarentino scriptam aliquid legimus. Neque id nunc dico, non posse homines aliter philosophari quàm Græcè: sed quicquid cæteri philosophati fuerint, aut inchoatum quiddam aut non absolutum consistere, sed quod extremam & quasi Apellam manum desideret. At dicet aliquis, Pythagoram, Platonem, atque alios philosophandi studio in Ægyptum se contulisse. Ego verò non negaverim aliquid inde in Græciam retulisse hos viros, ex his præsertim quæ ad diuinitatem pertinent, quæ ab Hebræis multo antè in Ægyptum pulsissimè verisimile est. Nam & legisse Platonem Hebraica scripta, & lecta imitatum fuisse, autor est Eusebius, atque ea in Græcam linguam translata: quando & Trismegistum, qui omnem pene veritatem (ut ait Lactantius) nescio quo modo inuestigavit Græcè scripsisse videmus. Hebraicam tamen veritatem interim excipio. nam de humanis rebus atque artibus agimus, non de diuinis inuentis: quanquam hæc quoque postea à Græcis potissimum explicata sunt, quum ratio propagandæ veritatis iam non refragabatur. Quid quidd & Indos philosophos Græcæ linguæ ignaros non fuisse scribit Philostratus, & cum Tyanensi Apollonio Græcè nonnunquam fuisse loquutos?

Atque hæc de Græca lingua, quantum vel nobilitate, vel usu ceteras antecellat, dicta sufficiant: nunc quæritur Latino sermoni adiumentum præstat, dicemus. Nam alia profectò loquutiones sciri sine Græca lingua parum rectè possunt: ut verò optime loquantur, nihil impedit. At Latinus sermo ne loqui quidem potest exacte sine Græcæ linguæ cognitione: tantum vel cognitionis vel coniunctionis cum illa sortita est hæc nostra, ut esse fortasse possit sine illa, bene autem esse non

non possit. Quemadmodum homo sine virtute ut sit, nihil prohibet: ut verò bene sit, fieri non potest, si virtus non adsit. Quare quid aliud esse dicemus Græcam linguam, si ad Latinam referatur, quàm eius virtutem, ex qua sua illi felicitas comparetur? Quod si Ovidianum illud sub eius persona prætulimus, non aliter fortasse dixerimus,

Ergo ego sum virtus, ego sum tibi nobile regnum.

Minimè autem indignari debet sermo Latinus quòd à Græco manarit, sed gloriari potius. nam quod ab optimo autore initium sui traxerit, fieri non potest quin sit & ipsum optimum, atque illi proximum. Non potest ergo non esse cuius rei accommodatissimus Latinus sermo, qui à Græco processerit: ac mihi sanè videtur, quum utrunque considero, nihil aliud esse Latinus sermo quàm Græci exemplum atque imago: ut quicquid in illo sit, in hoc quoque eniteat. Principio enim si elementa, ac literas, earum inter se contextum intueare, eandem in utrisque inueneris rationem: si verba ac voces, eodem modo significare, eodemque modo necti ac construi, ac penè vim habere eandem. Ideoque si qua etiamnum innouanda nobis ac fingenda sint, ita demum habitura fidem dixit Horatius, si Græco fonte cadant. Nam & multa nos à Græcis accepta transpositis literis nostra fecimus. *μορφῶν* illi Dorica lingua dicunt, nos formam: illi *ἄρπυιαι*, nos rapax, multa immutatis, *φῶς*, fur: *νύξ*, nox. multa additis, *ὄψις*, serpyllum, multa eadem permanere. Infinitum esset omnia persequi, ut dictionum eadem ratio, ut nominum ac verborum inflexio, ut præpositionum, aduerbiorum, conjunctionum eadem observatio: sed minutiora hæc quàm ut in præsentia examinanda sint, & à nostris grammaticis abundè tractata. Orationis verò compositio ita pendet à Græco, ut quæcunque à Græcis tradita sint in ratione dicendi, eadem à Latinis & seruentur & seruari iubeantur. nam & quas dicunt sententiarum & quas orationis figuras, in usu à Latinis non minus receptæ sunt quàm à Græcis, & earum nomina aut Græca adhuc usurpantur, aut Græcorum imitatione significantur, vni quoque rei appellatione ipsa exprimentia: quam qui non vident, rem quoque ipsam non diligenter animaduertunt. Neque verò casu euenisse dixeris tantam hanc conuenientiam, sed industria, sed prouidentia. quare nonnisi Græca lingua duce procedere Latinam posse, verissimè affirmari potest. Quemadmodum enim, si principium rei atque origo nesciatur, sciri ea res non satis rectè potest: ita Latina lingua, si Græca ignoretur, ut bene teneatur, non fit verisimile.

Quòd si te ad disciplinas artésque contuleris, ac rerum cognitionem sectari volueris: iam verò hinc quàm penè nihil effeceris, si te Græcis priuaris? Omitto enim grammaticam, quæ, ut multa habet propria peculiariaque in vnoquoque loquendi genere, sic multa etiam retinet Græcæ Latinæque linguæ ita communia, ut quod de altera tradatur, alteri non minus conueniat. quare Græcis quoque niti autoribus ad nostrum loquendi usum non renuere nostri. At verò Dialectica tam potest sine Græcis literis incolumis sciri quàm sine Aristotele, nisi fortè à recentioribus vel nosci vel tradi melius existimemus: aut iis libris perdisce posse, qui ex Aristotele tralati habeantur: quos si aspiciat ipse, non recognoscat, sed (quod de aquila dici solet, pullos nacta non legitimos) reiciat, ac nolit pro suis: quippe qui Aristotelici solis radios non ferant. Possem hoc loco afferre singula quoque vocabula quibus utuntur dialectici, quæ aut Græca habeantur, aut Græcorum imitatione sint

facta: quorum etiam nonnulla malè à recentioribus accipiuntur. in his enim Græca ratio siquenda est: quam qui ignorant, sæpe falluntur. Quàm multa autem sunt apud ipsum Aristotelem, quæ aut Latine transferri optimè nequeunt, aut, si transferantur, sensum ipsum Græcum non usquequaque reddant? Quod ea de causa dictum velim, quòd nonnulli existimant, si legant Aristotelicas quasunque translationes, statim se sententiam tenere philosophi. Quæ res plerisque fallit, & quidem non indoctos: quum & qui transferunt, plerumque ipsi hallucinentur, atque aliud pro alio reddant: & qui legunt, aliter plerumque accipiant quàm ab eo dicantur. Tam igitur Aristoteles sine Græcis literis intelligi optimè potest, quàm sine se. Quomodo enim vni saltem ipsam Aristotelicam loquutionis intelligent, quàm ille adeò elaborauit ut aditum eo pacto suæ philosophiæ præcluserit socordibus atque inertibus ingeniis? Quanquam sunt qui hæc sanè non magni faciant, immo verò & contemnant: qui & dialecticæ usum longè melius teneri hæc nostra tempestate affirmant quàm Aristoteles ipse calluerit. Quæ res vellem equidem, pro mea in nostros viros beneuolentia, tam verè quàm animosè diceretur. Sed nos hæc aliorum iudicio relinquimus: ne, quod Græcè dicitur, *καὶ τὰ ἐγκαυχῆσθαι τοῦ αἰῶνος*: néve, dum alios arrogantiz fortasse arguimus, ipsi arrogantiores reperiatur, qui supra crepidam iudicare audeamus.

Transseo igitur ad poeticam, cuius & inuentio & usus, ita totus Græcorum est, ut quod de furore ait Plato, inanem esse hominis conatum qui sine furoris ea quam vult specie ad poeticas fores accesserit, de ignaro Græcarum literarum dici possit, incassum scilicet eum laborare. nunquam enim ingressurum musarum penetralia. Nam, ut omitam principem omnium Homerum,

— à quo, seu fonte perenni,

Vatum Pieris ora rigantur aquis:

ut alios Græcos poetas, qui quasi viam strauere posteris ad quoduis poematis genus: nonne fabulæ ac figmenta ipsa poetica, quibus tota vis atque vniuersa penè constat poësis, ita Græcorum propria sunt, ut vel ab illis sint accipienda, vel illorum more confingenda? Quòd si quæ etiam à nostris conscriptæ extant, ea autè Græcis pendunt, aut manca sunt, & ad Græcos nihilominus referenda. Quin & figuræ ipsæ verborum, & quos tropos appellant, translationes, comparationes, similitudines, (quæ quasi condimenta sunt totius poetice compositionis) vel à Græcis mutuanda sunt, vel illorum imitatione tractanda. Ideoque inquit Horatius,

— vos exemplaria Græca

Nocturna versate manu, versate diurna.

Inuentio quoque ita Græcorum penè peculiaris est, ut nostri, quotiens aliquid acutius aut elegantius afferre volunt, id totum à Græcis transferant, integris sententiis verbisque seruatis. Quid quòd & nomina ipsa vel locorum vel hominum, quibus in poësi nonnunquam uti cogare, Græca sunt magna ex parte? in quibus, si Græcam originem ignores, plerumque fallare necesse est. Quod non modò nostræ tempestatis hominibus contigit, alioqui non indoctis: sed & veterum nonnullis, ut Sidonio, Prudentio, Arator, Iuueno: qui Græcorum nominum quantitate sæpe sunt abusi. Carminum insuper, numerorum, pedumque genera, Græcæ habent & originè & appellatione. quæ tamen à nostris quoque tradantur, attamen à Græcis & copiosius explicantur, & melius intelliguntur. Rursus verborum ac rerum copia à Græcis tota sumeda

est: quibus (vt ait Martialis) nihil est negatum. siqua enim sit apud nos dictionum compositio faciēda, aut vocabulum innouandū, sequenda est Græca figuratio: ac, si qua in syllabarū quantitate licentia vti velis, nisi Græcam adhibeas obseruationem, non probabere, sed aut argutūle aut imperitē fecisse videbere. Itaque non immeritō Aristophanes nugas ac deliramenta cæteras omnes nationes existimari voluit in iudicandis poetis exceptis Atheniensibus: quos & natura sapientissimos appellauit. Nec iniuria Mineruam iidem totam sibi vendicant, quum & cæteri dij, qui aut poëtice aut eloquentiæ numina esse creduntur, Græcis & ipsi adscribantur. nam (vt inquit Horatius)

Græcis ingenium, Græcis dedit ore rotundo Musa loqui.

Ac de poëtica quoque hæcenus.

At (puto) orator euadet quis egregius sine Græcis literis, Cicerone duce. Negari profectō non potest, Marcum Tullium, veluti normam esse dicendi in sermone nostro, si tota teneatur in eo vis atque vniuersa dicendi ratio: sed id quī fieri potest sine Græcis literis? Quemadmodū enim in disciplinis, qui ante Aristotelem philosophi mathematicæ claruere, vsos esse nonnunquam demonstrandi figuris, sunt qui scribant, sed demonstrationem omnino ignorasse: eodem modo potest & quis sine Græcis literis loqui fortasse ex arte aliquid, sed id vt se facere sentiat, aut quo modo fiat vt sciat, vix credi potest. Vis enim ipsa dicendi tota pendet ē Græco tanquam ē sui autore. Huc accedit, quod quæ de arte à nostris traduntur, aut confusa sunt & inuoluta, aut parum idonea ad explicanda singula quæ in orationis artificio latent: quæ verō à Græcis, anxia penē dixerim diligentia & obseruata sunt & perquisita. denique cæterarum artium aut scientiarum potest in alios quoque nonnihil redundare: at oratoriæ inuentio atque vsus totus Græcis debetur. Quod ne Virgilium quidem dissimulare potuisse palam est, quum inquit, *Orabunt causas alij melius*. Nulla enim verborum magis patitur ornatum quàm Græca lingua: atque adeo vt non veritus sit pronunciare. Aristides, aliorum omnium non barbarorum modō (vt ait) sed Græcorum quoque loquutionem, si cum Atheniensium sermone compareretur, puerorum esse balbutientium vocem. Quod tamen nimis magnificē dicitur, attamen non procul abest à vero. Idem enim de Attica Venere dici potest, quod de Periclis eloquutione scriptum reliquere tum Eupolis, tum Aristophanes: in eius scilicet labris leporem ac persuasionis deam infedis- se: atque in eorum mentibus qui audissent, quasi quosdam aculeos relinqui solitos: demum fulgere eum, tonareque, atque omnia permiscere. Demosthenes quoque Athenienses ipsos eo minus credi à cæteris queritur, quo paratiores sint ad dicendum quàm cæteri. Hinc Cicero noster, tamen tantus in eloquentia, se quidem conari, Demosthenem autem perficere: se velle, Demosthenem posse, ingenuē professus est. Et Quintilianus Ciceronem à Demosthene quantus fuit, effectum scribit. Quo fit vt non falso Aristides dixerit Athenienses solos trophæum sibi erexisse, nullo sanguine, subactis omnibus gentibus oratione ac disciplinis: proindeque homines se suosque à diis immortalibus petere optareque vt Atheniensibus potissimum similes euadant doctrina atque ingeniorum cultu: qui cibus humani animi esse censetur: cuius inuentio non minus Atheniensibus deberi creditur, quàm frugum, quas illis primū largita Ceres dicitur. Nec mirum profectō videri debet si ex omnibus orbis partibus Athenas olim homines confluere soliti fuerint, discendi

gratia. vt enim cætera animantia ēd præcipuē trahuntur naturali impetu, vbi velsi atque impleri cibo maximē possint, ita & homines (qui aut animus tantū sunt, vt Platonici volunt: aut potissimū animus, vt Aristoteles) illuc sua sponte duci verisimillimum est, vbi largissima sit copia spiritalis cibi, ac verē diuini: quem disciplinæ ipsæ sup- peditant, quæ Athenis in primis claruere. indeque factum est vt nostri quoque poëtæ doctas Athenas perpetua quasi appellatione vocitarint. Sed de oratoria satis.

Philosophiæ verō par tantū naturalior recentioribus Latinis in vsu semper est habita, quam Aristoteles diligentissimē est persequutus. At diuini illa quæ Platoni adscribitur, & quam veteres quoque Romani admirati eousque sunt vt diuinitatem quandam inesse eius viri scriptis intellexerint quidem, explicare autem non ausi fuerint: ac sequuti postea nostri Græci- que theologi Christianæ religioni maximē conuenire demonstrarunt: intacta hæcenus iacuit nostris his philosophantibus, nunc verō à plerisque desiderata magis quàm habeatur. Nam sine Græcis literis degustari fortasse potest, hauriri non potest.

At mathematicæ scientiæ tam possunt sine Græcis literis perfectē teneri, quàm sine Græcis autoribus, eiusmodi enim sunt quæ ab aliis traduntur, vt siquid modō vel paululum à Græcis diuerterint, in profundum labantur erroris, vnde educere sese postea atque explicare nequeant. Quemadmodum enim qui iter ingreditur, si semel excedere eum ē via aut aberrare contigerit, quo longius processerit, non magis ēd tendit quōd vult, quàm recedit inde, ac fugit: sic qui in disciplinis, præcipuēque mathematicis, præscriptum semel ordinem liquerit, dediscenda discit. Satiū enim est nescire aliquid prorsus, quàm peruerse scire: quum deterior longē sit dispositionis ignoratio, quàm negationis, vt Aristotelicē interim loquar. Quàm autem fallantur qui mathematicas res sine Græcis literis, & illotis (vt aiunt) pedibus aggressi sunt, faciliē intelliget qui Campani expositiones in Euclidem cum Theonis editione ac Procli commentariis conferet diligentius: aut Euclidis eiusdem perspectiuam, atque opus aliud de speculis, cum iis quæ Latine scripta sunt iisdem de rebus: aut mathematicas Aristotelis quæstiones in libris quos Problematum appellant: atque in omni philosophia rimētur quemadmodum à Latinis intelligantur. Quod si Boetij quoque arithmetica, tamen diligentissimi Græci quoque doctissimi, ad Nicomachi præcepta, Iamblichi ac Philoponi commentaria referant accuratius, perspicient profectō quàm Græca ipsa non modō exactiora, sed & veriora dicantur. De musica illud satis dictū fuerit, omnia instrumenta, sonos, proportionem, consonantias, neruos, Græcam habere appellationem. Prætereo Græcos musicæ scriptores, Euclidem, Aristoxenum, Nicomachum, Ptolemæum, Plutarchum, Briennium, Porphyrium, atque alios: quum apud nos vnicus sit Boetius, exceptis diui Augustini paucis, & Macrobij, ac Marci Capellæ nonnullis. Nam nostram hanc musicam à vetere illa iam pridē deficiuisse, cum pluribus indicis, vt credam compellor, tum Olympiodori quoque grauis philosophi testimoniū maximē moueor, qui cæterarum disciplinarum, arithmeticæ, geometricæ, astronomiæ reliquarum sua quoque tempestate seruari scribit: de musica autem illum versum vsurpauit,

Ἡμεῖς μὲν κλέος εὐδὲλόν ἀκούομεν, οὐ δὲ τι ἰδ. μὲν.

ad est,

Nos clarum audimus nomen, nihil inde tenemus:

quasi

ORAT. DE LAVD. LIT. GRÆC.

quasi nihil sit reliquum veteris musicæ. In astronomia quoque multa mihi videntur esse apud Græcos quæ à Latinis desiderentur. Nam præter Ptolemæi scripta, & ea non nimium fortasse fideliter ad nos tralata, pauca sunt quæ ad veræ astronomiæ usum ad præbeant. Quid enim simile apud nos habetur *Εὐκλείδου φαινομένων*, quæ veluti astronomiæ elementa traduntur à Græcis. Quin & Theodosij *σφαίρας*, uti principia totius astronomiæ sumi debere, auctor est Philoponus: quippe quæ exactiora sint, & eandem obtineant rationem ad astronomiam quam geometria ad optice, ad harmonicen arithmetica. siquidem *αὐλοπύρα*, hoc est immaterialiora, sint, ut scribit David, philosophus non incelebris. Theodosij autem *σφαίρας*, sequi dicit Philoponus Autolyçi opus *ὑπὲρ τῆς κινουμένης σφαίρας*, hoc est, de sphaera quæ mouetur: indeque postea principium sumere astronomiam, utpote minus exactis minisque certis demonstrationibus videntem quam ij faciant. quæ enim in Astronomia demonstrentur, summam extremamque certitudinem non polliceri dicit, sed quod proximè accedat. Vmbrarum insuper ratio non abesse ab astronomiæ præceptis creditur: cuius rei à Græcis quoque traduntur demonstrationes, nec defunt qui de his scribant. Sed nos hæc aliis pensanda relinquimus, satis enim habuimus innuisse.

Medicina verò eo magis indiget Græcis literis quod maius periculum affert ignoratio medicamenti, aut ægritudinis, quod euenire illis nonnunquam verisimile est qui Græcè nesciant, quando Græcis vocabulis omnia penè vocitentur apud medicos, & eius artis autores Græci præcipue in pretio habeantur: à quibus siqui in alia lingua claruerunt, veluti rinuli fluxerint manarintque, ac si quid habent, inde acceperint, quanquam non purum id sincerumque secum ferant. Quæ res non modò à nonnullis nostræ quoque tempestatis medicis animaduersa est, sed scriptis etiam prodita. Ad summam non video quid in quavis disciplina sciri rectè possit si græca ignorentur.

Nec fuerit iuris quoque consultis hoc inutile. nam & multa habentur in Græcis legum codicibus quæ apud Latinos nusquam legantur. siquidem (ut Politianus præceptor noster dicere solebat) multa Græcis legibus addidit Iustinianus, quippe quæ Latinis notiora existimaret quam ut scribi oporteret: Græcis autem (utpote alienis admodum à Romanis moribus consuetudinibusque) explicanda latius censuit, quæ nunc remansere, illis apertiora quam nobis, propterea inde petenda. Accedit & illuc, quòd in Latinis Pandectis quæ nunc Florentiæ visuntur, integra legum interpretamenta Græcè inueniuntur adscripta: quæ & ipsi vidimus, legimusque: & Græca testimonia citata, ut Homeri sæpenumero: & Græca verba addita significantiæ gratia atque expressiōis. Quod non ab re fecisse videtur Iustinianus, inter Græcos magis quam Latinos referendus: quando in Græcia semper vixerit, quod ex Procopij certè historiis licet animaduertere.

Et quoniam in historiæ mentionem incidimus, quantam hac quoque in parte vtilitatem præstet Latinis hominibus Græca lingua, haud facillè dixerim, quum multa sint à Græcis petenda & nostris quoque rebus. non enim omnia adhuc ad nos tralata perueniunt, sed quota pars, atque ea nescio an satis fideliter, qua de re (ne, quod dicitur, cum larvis lucret, mortuos insectando) dicere nunc supersedeo: præsertim quum iam plerique animaduertere incipiant quam sit erratum in historicis potissimum tralationibus: &

nos hæc & pleraque alia quæ perperam in singulis disciplinis traducta habentur, copiosiore oratione, non maledicendi certè studio, sed ad nostrorum hominum vtilitatem aliquando ostendemus.

Theologia demum etiam nonnihil à Græcis dissidet in præsentia, atamen multa est ab illis olim mutuata, & nunc quoque potest. Sunt enim veteres Græci scriptores quibus non minus quam nostris veritas ipsa roboretur: quippe quos sequuti nostri, quorumque placitis innixi, totius religionis validissima firmissimæque iecerint fundamenta. Quis enim (quæso) Basilium illum magnum non complectatur, Christianæ quoque fidei hostibus admirandum, incertum quod doctior emne an eloquentior? Quis duos Gregorios, Nysses & Nazianzenum, non duo belli fulmina, (ut potè Scipiones) sed duo religionis lumina, vel potius soles nunquam obscurandos: quorum alter theologi cognomentum meruit apud suos, & diuinum nostrum Hieronymum quantus est, effecit: alter, propter philosophiæ quendam veluti aillatum, tanto quoque florè lepore, ornatique verborum, ut Basilij fratrem vel potius discipulum (ut se ipse appellat) facillè possit agnoscere. Prætereo Athanasium, minus his fortasse cultum, sed certè non minus diuinum. Transeo Damascenum, non theologum modo acutissimum, sed aciem & philosophum & dialecticum. Taceo Chrysostomum, non abs re profecto cognominatum aut eloris. Omitto & alios, quorum & scripta & sententiæ ita circumferuntur à nostris, ut pro oraculis haberi videantur. Quid quòd omnia quæ de Christo literis mandata sunt, Græcè primum composita feruntur, excepto Matthæi euangelio? Quare fieri non potest ut nonnullorum fides è Græco petenda non sit, quemadmodum eorum quæ à Mose aut prophetis scripta sunt, ex Hebraicis petuntur voluminibus: quod facere nonnunquam videtur diuus Hieronymus, & fecisse ante eum Origenes credi potest, atque Apollinaris, vir uterque doctissimus, & Hebraicæ linguæ studiosus. Quoquo igitur te veritas, præstò adest Græca lingua, operam suam in omnia præstatura: quam si refugas non tam illam reiecit quam te necessariis admodum rebus fraudasse videre. Atque hæc sunt quæ de Græcæ linguæ vel nobilitate vel vtilitate dicenda sese nobis obtulerunt: nimium fortasse multa Latino homini, non enim videor inuidiam veritus quòd Latinus apud Latinos ita Græca extulerim, ut pene nihil nostra esse concenderim. Quod non tam laudandi gratia aliena, quam nostros homines admonendi, dictum existimari par est, quippe quum in ea perdiscenda maiores nostri ita laborare sint soliti, ut vix sine illa quicquam se scire putarent. Semper (inquit Cicero) ad meam vtilitatem cum Græcis Latina coniunxi. Quintilianus à Græcis incipiendum præcipit. Quidi-

us quoque inquit,

Nec leuis ingenias pectus coluisse per artes

Cura sit, & linguas edidicisse duas.

Claudius Cæsar utranque linguam nostram appellare solebat: nec iniuria, quum ita Græcam linguam tenerent veteres Romani, ut nihil apud eos differret Græcæ an Latinæ vel scriberent vel loquerentur. Ennius tria corda se habere iactabat, quòd triplicè linguam calleret, Græcam, Latinam, & Oscā. Ouidius, dum in Scythia exularet, atque aduenarū congressum nonnunquam desideraret. Eius, inquit, qui accesserit, siue Græca scierit siue ille Latina voce loqui, certè gratior visus erit. Nemo imperator apud patrem consulem iuuenis adhuc pro Rhodiis atque Iliensibus Græcè verba fecit. Vespasianus Græcis quoque iocis extempora-

libus vsus traditur. Ciceronem tam Græcè quàm Latinè declamare solitum, nemo est qui ignoret: eundemque Græcè aliquando Rhodi orasse. quem quum audisset Apollonius, exclamasse fertur, Græcam quoque eloquentiam Romam à Cicerone transerri. Idem quum de temporibus suis Græcè scripsisset, Græcorum quorundam hortatu, Græcam omnem nationem à scribendo deterruit. Scripsit iisdem de rebus & Pomponius Atticus, qui & cognomentum adeptus creditur quòd Atticam linguam ita referre crederetur, vt natus educatúsque Athenis videretur. Quod Theophrasto, homini Græco ac diuinæ eloquentiæ viro, contingere non potuit, quominus à vetula argueretur tanquam non Atticus, sed externus, dum cupit nimium Atticus videri. Bruti Græcas epistolas (quæ adhuc in manibus habentur) & Plutarchus laudat, & Philostratus omnium imperatorum epistolis longè anteponit: & Mithridates quidam regij generis summopere admiratur. Marci quoque Romani imperatoris Græcas epistolas vehementer probat Philostratus. Quàm multi autem ex Romanis Græcè potius quàm Latinè historias scribere aggressi sunt? Albini meminit Gellius. Luculli Plutarchus. Diui Claudij Græcas historias, præter Suetonij attestationem, citat Stephanus, Græcus autor. Arrianum, cuius de Alexandro Macedonum rege Græcæ extant historiæ, & de Epicteti Stoici dissertationibus opus, inter primates Romanos numerat Lucianus, Aelianum, cuius multa adhuc Græcè scripta leguntur, Romanum fuisse scribit Philostratus, & (quod maius est) Græcam linguam in vrbe didicisse, ac nunquam excessisse Italia. Germanicum Cæsarem Græca quoque scripsisse poemata, autor est Quintilianus. Quin & Græca eius epigrammata adhuc leguntur: nec non Tiberij, Adrianique, omnium elegantissima. Nostra quoque tempestate non defuere qui Græcè scriberent: vt præceptor noster Politianus, (quem & Ioanni quoque Argyropylo, Græco homini, sæpe admirationi fuisse vidimus) vt vester Hermolaus, nunquam satis laudandus. Nemini igitur mirum videri debet Græcam linguam adeo à nobis probari commendarique, in qua videam maiores nostros non minus laborasse quàm in Latina: cuius & parentem & altricem illam procul dubio & crediderint & prædicarint: à qua etsi nihil aliud, disciplinæ certè nostræ fluxerint, vt ait Quintilianus. Quemadmodum autem qui de parentibus optime mereri student, non agrè ferre creduntur si tota eorum dignitas atque exultatio in eos referatur qui non solum fundamenta iecerint suæ felicitatis, sed eò quoque perduxerint, vnde illi nunc apud omnes in pretio sint: sic non indignari debet Latina lingua si tota eius gloria in Græcam redundet, omnium bonarum artium magistram. Quum enim vetus lex sit (vt Aristides inquit) altioribus vniuersam referre gratiam, quoad fieri potest, tantum abest vt me Latina offendere putem, Græca laudando, vt & gratificari me magis existimem Latinæ linguæ, quòd gratiam si non omnem, saltem quam possum, eius (quod dicitur) verbis, illi referam, cui & debere se plurimum & debuisse, semper ingenuè professà sit: quippe quæ nihil vnquam æquè abhorruerit atque ingrati animi vitium. Benignum est autem fateri per quos profeceris, inquit Plinius. Studium autem nostrum hac in re tantum abest vt ostentare in præsentia vobis studuerim, vt vehementer doleam, me non tam hæc dicere coactum, quàm sentire ac sequi, veræque quotidie experiri. Neque enim existimetis, me tantum laboris exhaustisse ab ineunte ætate, aliena sectan-

do, vt penè negligerem mea, nisi pervidisset & doctissimorum quorumque exemplo: & veterum testimonijis, omnem vim Latinæ linguæ in Græca consistere. Quod quum & re ipsa de nunc cognouerim, non committendum putavi quominus & vos & singulos quosque bonarum artium studiosos, quum in me esset, ad eadem adhortarer, animarem, & cenderem, ne difficultate rei detereremini. Tanta est enim illi (quod iam diximus) cum Latinitate coniunctio atque affinitas, vt eadem propemodum vtrique conueniant. Quare non video quid hac in re sit cuiquam pertimescendum, quum nihil penè noui sit offensurus. Sed quod de animis nostris aiebat Plato, reminisci eos, quum essent corporibus obducti, omnium quibus multo antea diuinitus fuissent imbuti, id Latino homini euenire credendum est Græcæ discendi, eadem quasi resumere. quo fit vt non magis præceptore vobis opus esse dixerim, quàm monitorem; qui in memoriam suggerat excitetque Græca veluti vestigia, quæ subobscura tenuique, vestris ingenijis iamdiu reposita conditaque seruantur. Ad quam sanè rem Græci fortasse hominis opera commodior quàm nostra: ego verò, vt non negauerim, sua melius Græcos tenere quàm nos: ita affirmauerim, nostra nos melius nosse quàm Græcos: insuperque tam posse nos res illorum perdiscere, quàm illos nostras. Quum itaque Latini docendi sunt Græca, nescio an Græci studium Latinæ sedulitati anteponendum sit. non tam enim intelligendi (quantum id quoque) ratio habenda est, quàm explicandi. Quòd si quis pronuntiationis tantum Græcæ studio, eius ad vnguem perdiscendæ gratia, Græcum sibi cupit præceptorem, Quirilia: um audiat, præcipientem, non esse dandam operam literis Græcis superfluis, vt & plurima oris accendant vitia, & in peregrinum sonum corruptus sermo perduret: sed ita discendam esse Græcam linguam comite Latina, vt neutra alteri officiat. quæ res à Latinis melius quàm à Græcis accipi potest. Si quis autem exhaustum vtrunque se præstaturum confidit,

--illum mirabor & ipse. Et dicam, monitis non eget iste meus. Nos verò operam nostram, quibus ingrata non videbitur, pollicemur, non magis duces præceptoresque professi nos ipsos quàm comites sodalesque: quippe qui nullum laborem, nullam molestiam recusaturi simus: dum vos ita Græcis imbuamini, vt disciplinas inde omnes, quascunque libuerit, facillimè adipiscamini: à quibus eò postea perducendi sitis vbi quum fueritis, liceat iam humanam felicitatem (si qua modò est in hac vita) quasi manu prehensam tenere: quàm si dimiseritis, vobis ipsi defuisse videamini.

Non est autem cur vos moneam vterius vti homines esse memineritis, quibus felicitas hæc quæcunque sit, debeat, nam hoc tam cuius notum esse debet, quàm quòd viuat. Illud potius nostra interest, confirmare vos atque adhortari, ne laborè reformidetis, qui voluptati (quam in ipso statim limine Græcarum literarum percepturi estis) adeò iunctus est, vt nō magis laborandū nobis esse videatur, quàm voluptati honestissimæ inseruiendum: qua vt ampliore quoque perfruamini, nihil mihi videor omittitur, nihil præteriturus, quod quæri à vobis aut desiderari nouerim: si modò eiusmodi sit futurum quod & nobis quoque non ignoretur. Quid enim literato homine turpius, aut ab humanitate alienius, quàm si aut scisse aut didicisse frustra videatur? Frustrà autem & scit & dicit, qui nec commentando nec docendo cuiquā prodest. Sicut enim in animatibus propriū ac naturale

naturale maximè opus esse censetur procreare tale aliquid quale ipsum est si integrum absolutumque sit: ita erudito homini nihil convenire magis dixeris quàm efficere relinquereque post se sui limillimos in studiis ac disciplinis: si aut homo fuisse videri vult, aut non indoctus homo. hominem enim hominis causa natum credi par est. Quare neque invidere cuiquam in literis, fastidico, neque suppressere quicquam quod utile futurum exitimies aut viventibus aut posteris. Nam (vt ait Theognis.)

Χρὴ μουσῶν τεράπειν καὶ ἀγγέλων, ἐπὶ φιλοσόν

Εἰδὲν σοφίης, καὶ φδολεῖν τελέειν.

Ἀλλὰ τὰ μὲν μῶσαι, τὰ δ' ἐκκινῶσαι, ἄλλα δ' ποιῆν.

Τί σπιν χροσόνται, μωδὸς ὁτις αὐτῶν;

Hoc est,

Musarum interpres, si quid sapientius unquam.

Non erit, inuisita sit procul inde mala.

Nuncque alia inueniat, nunc monstra, plurima condat.

Si solus sapiat, neque quis usus erit?

Quippe (vt Plato aiebat) non minus ad felicitatem pertinet bonos efficere, quàm bonum esse. ideòque nulli magis idem familiarius se offerre solitus erat quàm cui plurimo vsui esse posset: quamquam se suisque rebus maximè frui valeret. Quod mihi quoque video esse faciendum; in ea præsertim ciuitate quæ non tam potentia atque imperio ipsius sit Italiæ metropolis, quàm quibulvis virtutibus, totius orbis grande specimen atque ornamentum, vel potius naturæ miraculum: quum quæ imperium vitia comitari

solent, non modo ista tetegerit vt non inesse possint: sed et publicæ, sed ne excogitari quidè. Quare beatè iudico eū quem cuius studio incumbentem degere in ea contigerit: sed beatissimum, quem literariæ facultates exceperint: quū tot præsertim tantæque vndique suppetant affluantque ad eam rem commoda, vt singi fortasse plura possint, haberi certè non possint. Ibi enim vt alia omittā tanta librorum copia, quanta post Gothicam ruinam nunquam fuit, nec veteribus verò Romanis aut Græcis florentibus; in his quæ extant, facile credi par est: quum nouo hoc inuento carerent imprimendorum librorum, qui & pulcherrimi iam atque emendatissimi prodire incipiunt, Aldi potissimum nostri opera de quo illud habeo dicere quod de Porphyrio inquit Simplicius, Omnium bonorum nobis autor, Aldus: Vobis verò illud mihi videor accommodaturus quod Demosthenes, quem interpretabatur sumus, Atheniensibus protulit, ferte autem (rogo) æquo animo Græcis me pauculis verbis vos alloqui: ὁ μὲν οὖν παρὼν κρυβεῖ, ὃ ἀδελφεὲς Ἑρεπὶ, μονοτυχῶς φωνῶν φησὶν λέγει ἐπὶ τῷ Ἑλληνισμῷ ὑμῶν λόγων ἀπληστὸν εἶναι, ὑπερβαλὼν τυχῶς αὐτῶν φερέντε. hoc est, Præsens itaque tempus, o viri Veneti, quasi emissâ voce pronuntiat capessandas esse vobis Græcas literas, siquid de felicitate vestra cogitatis. Nam, vt Virgilinum quoque carmen in vos transferam, Via primâ felicitatis (quod minimè remini) Graia pandetur ab vbe. Expergiscimini igitur iam, & capessite Græcas literas, vltro sese vobis offerentes. Dixi.

M. ANTONII ANTIMACHI DE
L I T E R A R V M G R Æ C A R V M L A U D I B V S
oratio, in Ferrariensi gymnasio publicè habita.

N degenda hominum vita, ij qui alicui prodesse conantur, quantopere laudandi sint, spectantissimi viri, non vos præterire crediderim, quum & ingenij acumine & longo rerum usu præsteris, ac doctrina atque prudentia antecellatis. Qui verò publicæ utilitati consulunt, ac non solum sibi, sed & patriæ & amicis ac humanæ societati sese natos arbitrantur, quanto laudum præconio extolli mereantur, itidem vos non ignorare existimauerim. A qua sanè animi sententia quum nec ab ineunte ætate, nec etiam postquam nostra canescere cœpit oratio, vnquam abhorruerimus: nihil commodius, nihil conducibilius atque præstantius in toto vitæ cursu esse duxerimus, nihilque magis ex animo vnquam optauerimus, quàm plurimis benefacere, ac de omnibus pro virili mea (modò daretur occasio) bene mereri: amicorum precibus (quorum benevolentia aliquid recusare, non solum turpe, sed propemodum nefarium videbatur) & cohortationibus huius celebratissimi gymnasij instauratoris Lodouici Bonacioli, viri planè in omni scientiarum & virtutum genere eminentissimi, (cui ex isto hominum flore qui viuunt, paucos admodum pares inuenias) non spe honoris aut gloria, cui sapiens quisque semper studuit, nec lucri cupiditate, sed potius quò id quod in animo habebam, re facilius præstare possem, Græcè profitendi publicum munus non inuiti suscepimus. Eo itaque consilio huc accessimus, vt quæ ad communem Græcè discere cupientium utilitatem spectare videntur, diceremus, ac de literarum Græcarum laudibus verba faceremus: non quòd ea dicendi facundia, is verborum ornatus, ea eloquentiæ vis, atque is demum orationis thesaurus & splendor, qui tam magno oneri sustinendo par esset ac tantæ rei dignitas postulare, necnon tot clarissimorum viro- rum conspectus mihi multò iucundissimus mereretur, in me reperiatur: sed vt fretus humanitate vestra, qua erga omnes qui virtutibus innituntur, vt censueuistis, huiusmodi opus aggrediar, ac propositam rem pro tenuitate ingenij mei persequar. Cuius planè tanta est magnitudo atque præstantia, vt nemini vel mediocriter crudito deesse possitoratio, sed in exitu inueniendo maior omnino, quàm in initio inchoando, dicere volenti se offert difficultas.

Tanta est profectò literarum Græcarum, amplissimi viri, dignitas, & tantà dignitati coniuncta utilitas, (quarum notas antiquissimis temporibus, seu Cadmo, siue Danao autoribus, siue Orpheo admonente, Græcos habuisse, memoriæ proditum est) vt ex non solum apud illos qui ceteras gentes atque nationes barbaras appellabant, verum etiam apud barbaros ipsos maximo in usu fuerint, & ab ortu ad occasum vsque peruaserint: quando Druidas Gallorum religiosos in publicis priuatisque rationibus literis Græcis usos fuisse constat: & Romanorum temporibus in Heluetiorum castris tabulas repertas esse lite-

ris Græcis confectas, & ad Cæsarem perlatas, ex historiæ lectione latè admodum pater. Quibus in tabulis ratio confecta erat, qui numerus domo esset eorum qui arma ferre possent; & item separatim pueri, senes, mulierisque. Brachmanas itidem (è quorum numero celeberrimus Calanus ille fuit, & gymnosophistas Indorum sapientes, easdem in usu habuisse, easdem Indorum ipsorum regem Phraotem calluisse, compertum est. Apud Romanos verò quanto in pretio, quanto in honore semper sint habitæ, quum penè eadem à principio cum Latinis fuerint, eas in Latium asserente Nicostrata) etiam me tacente, vel facillimè potestis intelligere.

Nullum enim studiorum genus, quod aliqua sapientiæ luce præfulgeat, nullas prorsus ingenuas disciplinas esse comperio, quæ non è Græcorum fontibus emanauerint: Latinosque in omnibus liberalibus artibus illorum sequutos imitatosque fuisse vestigia. Nam si à grammatica exordiri voluerimus, cuius inuentorem ij qui eam rem diligentius peruestigarunt, Mercurium ferunt: sine qua ad nullum scientiæ gradum peruenire valemus, quum ea duce orationis congruitatem assequamur, ac ad alias scientias faciles aditus adipiscamur, nonne eam totam à Græcis habere fatebimur? Quid de poetica, quæ tantopere diuinitas est particeps, vt summus ipse rerum omnium opifex statim penè à mundo, verbo, non manibus condito, sua mysteria per eam literarum monimèntis mandari voluerit, dicemus? Quid de oratoria facultate, ac flexanima omnium regina rerum oratione, quæ motus animorum quò vult impellit, loquemur? Quid de dialectica, quæ differendi artem aperit, verumque à falso segregat, ac nos ad veritatem ducit, sentiemus? Quid de philosophia, legum inuentrice, morum disciplinarumque magistra, quæ bene beatèque viuendi rationes demonstrat, ac diiudicat bonorum & malorum fine, quid fugiendum, quidue expetendum sit, proponit, ad sedandos animi affectus atque perturbationes plurimum valet, naturæ secreta rimatur, rerum omnium causas perscrutatur, humana despicit, cogitansque cœlestia, hæc nostra & exigua & minima contemnit, immortalitatem animæ docet, ac nos Deo optimo maximo (ad summam cuius intelligentiam consideratione nos ducit, quantum homini licet) quàm simillimos efficit, iudicabimus? Quid de medicina, reliquarum artium parente atque educatrice, & altrice, quæ vniuersas scientias complectitur, singulas disciplinas cogitatione prosequitur, rerum omnium cognitionem nutritur & continet, ac humanæ vitæ conseruandæ, necnon extincta morbis corpora ab inferis penè reuocandi potestatem habet, rogati respondebimus? nonne hæc omnia nos à Græcis inuatuos esse (nisi ingrati nuncupari velimus) cōfitebimur? quādo ab ipsis & Mathematicas accepimus. Nam arithmeticam, reliquarum ducem, ex cuius numeris anitham creati, ac singula constare Pythagorici sentiebant, & quaternarium iuntherum (in quo prima solida demonstratio inuenitur) rerum omnium

omnium opificem causamque esse affirmabant, quod ab eo, tanquam à radice atque principio, cuncta dependere: ac geometriam, quæ cum superiori adeo connexa colligataque est, ut sine ea haudquaquam videatur posse consistere, quum punctum referatur monadi, linea autem numero binario, ab aliquo ad aliquid, & trinario conveniat superficies: quæ (dum eius lineamentis, formis, intervallis ac magnitudinibus utimur) mare, terras, cælumque metimur, quin à Græcis susceperimus, nemo, ut opinor, vel impudentissimus negaverit. Musicam verò à Mercurio numeris, vocibus & modis inuentam, quam veteres omne continere dixerunt, eo quod eorum quæ sunt, absque symmetria & analogia nihil existat, nec etiam aliquid eorum quæ fiunt, si absque congrua symmetria atque analogia confectum fuerit, vnumquam bene habeat, siue arte fabrefactum fuerit, seu natura comparatum: siue sensu comprehendatur, seu solius intelligentiæ speculatione percipiatur: quæ duo nimirum in musica (totius harmonia) reperiuntur, ex cuius cognitione harmonicam mundi rationem conicimus: & item astronomiam, (cuius scientiam Chaldei diuturna siderum observatione putantur effecisse) quæ temporum varietates, totius anni ordinem, astrorum influxus, ortus, obitus, traiectiones, motusque stellarum, ac cæli meatus conversionemque explicat, quid cuique euenturum sit prædicit, Græcorum beneficio (quibus tantum debemus) Latinos itidem habere fatendum est. Nec, mea quidem sententia, vllus adeo peruicax, adeo obstinata mentis, duræque cervicis, ac tam peruersi iudicii reperitur, qui aliquo modo id audeat inficiari. Ex quibus omnibus sanè rebus quanta hominibus commoda, quantæ utilitates humano generi, quot honores proveniant, non meum est dicere, quum res ipsa per se loquatur. Ideo non est quod vos (qui incredibili discendi cupiditate ardetis) ad huiusmodi literarum studia, ex quibus maximos

atque vberissimos fructus percipietis, nisi vobis ipsis deesse volueritis, cohortemur. Currentes enim incitare videtur absurdum: quum tantæ (licuti accepistis) dignitatis, honoris, commoditatis, splendoris, utilitatis atque præstantiæ sint, ut unusquisque qui in bonarum artium studiis proficere exoptat, eas velit nolit cogatur expetere: præsertim quum illis qui eas consequuti fuerint, maxima præmia non sine nominis celebritate proponantur, amplissimi honores non absque immortalitatis gloria referuentur. Reliquum est, ut demonstrata tantæ rei maiestate, (ex qua, ut intellexistis, innumerabilia mortalibus bona pariuntur, & ad homines confluunt) in ea comparanda operam, curam, diligentiam, industriam ac studium denique meum vobis pollicear. quæ omnia, sine vlla laboris aut temporis intermissione, me libentissimè præstaturum spondeo: nec aliqua in re, quæ in discendo v sui vel commodo esse possit, me vobis vnumquam defuturum recipio. Quod quum contigerit, Bonaciolo, viro non minori experientia quàm doctrina ornatissimo, ac (ut supra memorauimus) omnibus egregiis animi dotibus atque virtutibus vndecunque retertissimo, qui huius clarissimi gymnasij non minus ornamento quàm utilitati semper studet, mehercule velim referatur acceptum: eo quod ipse omnium vnius procurauerit effeceritque (ne quod verum est inficiemur) ut Græcè profitendi munus obierimus. A go insuper humanitati omnium vestræ, si non quas debeo, saltem quas possum gratias: ac si obsequendo & de vobis bene merendo gratia referri poterit, eam me quandoque libenti animo cumulatissimè relaturum, affirmare non dubitauerim: propterea quod hodie frequenti ac iucundissimo conspectu vestro, me (quæ vestra est benignitas) ornandum amplificandumque susceperitis. cuius beneficij memoria

apud me resideat sempiterna
necesse est.

EX CONRADI HERESBACHII

oratione in commendationem Græcarum literarum,

EXCERPTA.

SIVE autem autore Iauam, linguæ huius, sicut & gentis, primo fundatore, literarum Græcarum initia è Babylonica illa linguarum orta varietate, atque in Græciam translata, siue temporum iniuria neglectus characterum vsus, & à patribus antè repertus, velut postliminio à vicinis, siue Phœnicibus, siue Ægyptiis (apud quos patriarcharum monumenta conseruabantur) repetitus sit, etiamsi certò non tradatur, tamen alterum probabile videtur, Græcam literaturam non simul cœptam absolutamque. Primi per figuras animantium Ægyptij sensus mentis explicabant: & antiquissima monumenta saxi impressa, literarum inuentores perhibent. Inde Phœnicas, quia mari præpollebant, traditur intulisse Græciæ: huiusmodi gloriæ adepti sunt quasi repererint quæ acceperat. Quippe fama est Cadmum, classe Phœnicum vectum, rudibus adhuc Græcorum populis, artis eius autorem fuisse. Quidam Cecropem Atheniensem & Linum Thebanum, & temporibus Troianis Palamedem xvi. literarum formas, mox alios ac præcipuè Simonidem cæteras reperisse. Quum autem Palamedem ad deos retulisse hoc inuentum testetur Philostratus, & Plato scribat apud Ægyptios se audisse deum quandam coli illic nomine Theuth, qui cum alias artes, tum literas inuenerit: nonnulli ad Assyrios referant: alij denique æternum fuisse literarum vsus: verisimile apparet, sicut Latinæ à Græcis, ita Græcas ab Hebræis mutuatas: quod elementorum ipsorum vicina nomina magna ex parte comprobare, contendit Eusebius, Iosephi & Clementis testimonia citans: & sicubi variant, id non mirum in tam diuturno & variarum gentium vsu: quum & Græcas vetustas Cadmeas in tripode incisas, ab his quibus nunc Græci utimur, etiam discrepare Herodotus referat, & Delphicam tabulam in arde Miserræ Romæ testificari scribat Plinius: quia verò Græci & Latini earum initia ignorarunt, & ad deorum inuenta, sicut alia pleraque, ita hæc quoque retulisse, quum tamen multis antè seculis apud Hebræos fuisse deprehendantur. Porro quum Phœnices & Ægyptios (à quibus literæ primùm in Græciam translata memorantur) è posteritate Cham fuisse constet, sique mox post sortitionem liberorum Noe, pulso semine benedicto Sem, è sua hæreditaria sorte ad filios Iaphet migrare compulerint: & postea Israelitæ, duce Iosua, hæreditaria terra sancta recuperata, exactam Chami stirpem alias sedes querere adegerint: quo factum ut profugi vicinas Græciæ regiones occuparint, & illuc artes plurimas & patriarcharum reliquias secum adduxerint: (vix etiam idololatriam peruersamque per apostatam Cham, eiusque nepotem Nemrod, institutum deorum cultum Græcos Ægyptiis debere proditum est) & ex his Cadmum & Phœnices eius colonias, quæ in Græciam deduxerat, verisimile est: quòd si-

mul cum deorum portentoso cultu, & hoc literarum bonum è patriarcharum reliquiis attulerunt: atque hinc esse quòd alij Syrii, alij Phœnicibus literarum inuentionem acceptam ferat. Syriam autem ac Phœniciam & Ægyptum, Hebræorum fuisse sedes, in còfesso est, apud quos patrum monumenta conseruabantur: & constat Græcos sapientiæ studiosos discendi cupiditate frequentes eo, ut sacerdotes & prophetas audirent, profectos fuisse, (id quod de Orpheo, Musæo, Dædalo, Homero, Lycurgo, Solone, Democrito, Heraclito, Platone, aliisque innumeris memoriæ proditum) & quæ illic didicerant, Græcè tradidisse. Vnde quæ de Chaldeorum, Phœnicum, Ægyptiorumque inuentis prodita sunt à Græcis & Latinis, ea omnia ad Hebræos & patriarchas pertinere certum est: & quæ illi diis suis inuentoribus tribuunt, ea constat longè antè ab Hebræis reperta vsurpatæque fuisse. Cui rei argumentum præbet vini inuentum, quod illi Baccho tribuunt, quum multis antè seculis à Noe patriarcha vitis cultura reperta fuerit, ut rectè post sacram historiam admonuit Lactantius. Ad eundem modum de fugum, medicina, aliisque inuentis iudicare licet, quæ omnia ad factitios mortalesque deos retulerunt illi: quum apud Hebræos vetustiores pleraque vsurpata sint priusquam ad Græcos peruenerint. Sed ob id laude sua minimè fraudandi sunt, qui ab aliis inuenta, meliora reddiderint, atque sic excoluerint ut non aliorum sed sua inuenta esse videantur: ut mox latius declarabitur. Græciam autem felicissimam ingeniorum altricem fuisse constat: adeò ut appareat, huius vniuersi opificem, & linguarum virtutisque dispensatorem Deum Opt. Max. hominibus qui secundum naturam optimam regionem nacti, eam etiam linguam voluisse largiri quæ idoneum tradendarum honestarum artium præberet instrumentum, & fida virtutis eruditionisque custos esset. Idque *τὴν τῶν Μουσῶν* citra controuersiam Græca lingua assequuta. Nam et si initio rudis & contracta, sic tamen ex culta propagatæque, ut nulla lingua vel elegantior, vel latius se sparserit: nulla quam non hæc elegantia & copia omnique ornamentorum suppellectile superarit: inter omnes tantum emicans quantum ignes inter luna minores. Nam quum linguæ potissimum in hoc diuina dispensatione tributæ, ut quæ velis, commodè ac significanter (ut diximus) exprimas: quæ, obsecro, significantioribus magisque appositis vocibus singula declarat quàm Græca? Adeò ut non abs re Socrates apud Platonem contendat, Græcorum vocabula imprimis non temerè pro instituentis voluntate, sed naturali *εὐρησία* natiuæque perspicuitate rem velut oculis subicere. Vnde exquisita in Græcis vocibus *ἡ εὐφραδία*, Atticus lepos, Musa Attica, Laconismus, & id genus alia singularis cuiusdam appositæque in exprimendò ea lingua venustatis prouerbia pepererunt. Hinc quod grauissimus inter Latinos poëtas, Graiis, inquit, dedit ore rotundo Musa loqui. Adde quòd

de quod & Musas atque adeo deos ipsos aiunt Græco sermone vsuros, si humana lingua vti voluissent. Porro quum septuaginta duæ linguæ numerentur, ex his septem præcipuæ, quas recenset Volaterranus, Assyriorum, Arabum, Ægyptiorum, Hebræorum, Græcorum, Latinorum, Dalmatarumque: tamen nulla ex omnibus his, quæ vel latius sparsa sit, vel præstantiora ingenia naçta sit, vel denique plures honestas disciplinas tradidit. Neque enim solum hæc lingua se continuit ea parte quæ Græcia propriè dicebatur, hoc est Ægeø pelago & Ionio atque Isthmo conclusa: neque ea tandem regione quæ magna Græcia dicebatur: sed præter insulas & peninsulas, amplissimæque regna, Peloponnesum, Cyprum, Rhodum, Cretam, Asiam minorem, Macedoniam, Epirum, Mysiam, Illyrium, Thraciam, Dalmatiam, Syriam, Ægyptum, ob Alexandrum victorem longè latèque complexa est, sed Gallia Germaniæque etiam communis est. Nam & Massilia celeberrimum Græcarum disciplinarum gymnasium habuit: & in nobili Cliensium oppido Menianæ scholæ præfæctus Græcus rhetor Athenis ortus, teste Eumenio: & Druides, Celtarum sacerdotes, Græco sermone in sacris vsi. additque Iulius Cæsar, Gallos in publicis instrumentis Græcas literas vsurpasse. Britannorum pars quæ Cornubia dicitur, reliquias Græcæ linguæ proficitur. Quid dicam de Germania nostra, in cuius lingua innumera vestigia Græcæ linguæ remanent? & nos obseruauimus aliquot centurias vocabulorum quæ merè Græca sunt. Postremò neque Scythas à Græca lingua abstinuissè, declarant Anacharlis & alij plerique. De Italia & Roma nihil attinet dicere, vbi Græcorum lingua propemodum ipsa Latina vulgatio fuit: & clarissimi scriptores in Italia & media Roma Græcè scripserunt. Siquidem Aulianus (vt scribit Philostratus) Romanus fuit, & Italiam nunquam egressus, & tamen eius extant Græcæ historiæ. Item Plutarchus, Strabò, Dionysius, Appianus, Diodorus, & innumeri alij Romæ vixerunt, & scripta sua illic ediderunt Græco sermone: quemadmodum in Syria & Ægypto Iosephus & Philo Iudæi Græco quàm natio vti maluerant. Græca lingua in ipsa Syria Romanos imperatores facundos habitos, Mutianus testatur apud Tacitum: eosque ad exercitum Græcè loquutos. Adde, imperatores ipsos, non solum Romanos, quos omnes propè Græcè peritissimos fuisse constat, & multorum carmina extant Græca: sed Germani etiam imperatores (quos alioqui *ἀγροῖς* esse solitos nouimus) Græcam linguam calluerunt. De Carolo magno traditur quod Græcos legatos audierit, & Græcè responderit ipse. Otho I Imperator in bello quod in Apulia cum Saracenis & Græcis gesserat, insidiis interceptus quum Græcè sciret, eoque sermone vteretur, hostes fefellit: vt non animaduertentes eum esse Germanum, facillè pecunia se redimi paterentur. Porro, si linguæ alicuius utilitatem æstimare velimus, quid hac vna communius, quidve vbique ad omnes disciplinas percipiendas vel tractandas vtilius ac magis necessarium? nempe quæ, velut Delphico gladio, ad omnia & vbique vti conueniat: primam quum (vt dictum) nulla gens, nulla schola, nullum virtutis ac disciplinarum emporium, quod hanc linguam, velut commune vtilissimumque organum, non arripuerit. deinde nulla lingua plures vel disciplinas, vel bene viuendi præcepta tradidit, & per orbem transmissit, ac fidelius cõseruauit. Quota quæque plures, eosque clarissimos in omni disciplinarum genere scriptores exhibuit? è quorum scriptis & institutis, cum omnis doctrina liberalis, omnis

historia, omnis sermo elegans sumi possit. Aut quæ tandem lingua vel disciplina, quæ huic colonias non duxerit? quæ indidem, ceu è locupletissimo mercatu, suppellectilem non compararit, aut potius, ceu ex vbere artium eruditionisque fonte, riuos non diduxerit? Nam, vt Homerus de Oceano canit, *Ἐξ οὐπὲρ πάντες, ἰνκνῖτ, ποταμοὶ καὶ πᾶσα θάλασσα, καὶ πᾶσα κρήνη καὶ πρῖντα πάντα γένεσι*: ita ex hac lingua, veluti quopiam bonorum omnium mari, disciplinæ, artes, præceptiones, atque adeo ipsa elementa, manarunt. Hinc poetica, rhetorica, dialectica, grammatica, disciplinæ quæ mathematicæ vocantur: hinc politica, ethica, therapeutica, physica, theologia, & (vt vno verbo multa complectar) vniversa ipsa philosophia, disciplinarumque omnium orbis, quam encyclopædiam vocamus, quæ omnes artes Græcos etiam nunc fontes respiscunt, vt ne nomina quidem alia quàm natia & Græca admittant, neque nos aliis nominibus eas agnoscamus: eoque iure se nobis permittebunt, vt à fontibus secludi non patiantur. Nam & tota lingua Latina, & disciplinæ ea lingua traditæ, ex hac fluxerunt, adque huius ductum se sic composuerunt, vt instar alumne & discipule *πτερυγούσαι ἐν τῇ πηδυντί- παρ* manu fulciantur, ac sustententur, ab illius ductu ne latum digitum discedentes. Id quod à literis, velut ab ovo, ordienti per omnes disciplinas ostendere, non fuerit difficile. Siquidem literæ omnes, vna duntaxat atque altera dempra, inde mutuatæ sunt: etiam si iucundissimis illorum caremus, altera, vocali, altera, consonante, quibus nullè apud eos spirant dulcius. Adde quod nos vix quatuor literis, illi duabus exprimunt: vt apparet in dictione *φθία, σφφθγία*. Scribendo autem & pronūciando (quæ sunt præcipuæ Grammaticæ partes) quàm Græcæ linguæ rudes passim labantur ac sese traducant, satis liquet, quum imperiti Criste pro Christe, Eleison pro Eleison, & sonent & scribant. Neque minus in etymologiis peccatur, quum innumera nomina (velut exempli gratia, in e primæ inflexionis, & patronymica omnia: item Dido, Sappho, Laches, & id genus similia) citra Græcorum inflexiones vsurpari legitime non queant. Taceo generum rationem, articuli in oratione vim. Quid memorem syntaxeos, figurarum rationes à Græcis pendentes? Taceo quod Nonius Marcellus vniversa ferè Latina vocabula repetit à Græcis. Sed, ne in elementis balbutiamus, sat fuerit, si perspicuum fecerimus, Latina sine Græcis, quibus superstructa sunt, non posse subsistere: æque ipsis elementorū crepundiis Græca discentem, operæpretium facere laborisque compendium parare.

Cæterum vt ad serias disciplinas progrediar, inter quas primas facillè sibi vendicat Poetica, (seu vetustatis auctoritatem spectes, siue rerum traditarum utilitatem atque æconomia prudentiam) huius & vsus & inuentio Græcorum est. vnde Horatius, poetam formaturus, ad Græcos, tanquam ad certissimos eius artis magistros, relegauit: *—vos, inquit, exemplaria Græca Nocturna versate manu, versate diurna*. Nam vt cæteros, Musæum & Orpheum, poetarum antiquissimos, præteream, ex vno Homero, tanquam vniversæ eruditionis fonte, disciplinarum omnium seminaria hausta, cum per se perspicuum, tum Plutarchus singulari libro contestatum reliquit. neque poetas solum indidem hortos suos irrigasse, sed oratores admirabile illud dicendi artificium figuræque, ac denique philosophos reip. bene viuendi præcepta mutuasæ declarat. Neque vel consiliorum vel litium artes, vel similitudines, vel amplificationes, vel argumenta, vel digressiones vllæ, quæ ab illo non sint cõ-

monstratz. Quid obsecro tentari potuit quod ab illo in suis poematis non sit excogitatum vel animaduertsum? Quæ regio, quæ pugna, quæ formæ, quod remigium, qui denique motus animorum, quæ ferarum figura, quas ille cæcus non viderit? quum ita nobis eas depinxerit vt eas quasi videre, quum legitus, videamur? Ac verissimè his succinens poeta Latinus de Homero, *Quicquid sit, inquit, pulchrum, quid turpe, quid vile, quid non, Plenus ac melius Chrysippo & Cratore dicit.* Quibus hoc addere licet summæ laudis loco, singula propemodum verba eius poetæ, quasi apophthegmata esse, & prouerbij loco vsurpari, vt testatur Macrobius. Et an à Latino Homero, alioqui absolutissimus, superatus sit, apud eundem licet intueri, Homerica cum Virgilianis conferentem. Hoc constat, Latinos pſuarij nominis poetæ magna cum laude Græcorum poemata vel transfuisse, vel imitatos fuisse, inopia magis impulsos quàm superandi fiducia fretos. Siquidem Virgilium, Latinorum coryphæum, nemo nescit bonam *Aneidos* partem ex Homeri poetæ transcripsisse, atque in totum se ad Homerum æmulandum composuisse: Georgica ad Hesiodi ἔργων καὶ ἡμερῶν imitationem feliciter scripsisse: Bucolica impari conatu ad Theocriti facilitatem expressisse, critici fatentur: etiam si illorum inuentis iam frueretur. Terentius (cui proximus, mea sententia, locus inter Latinos poetæ debetur) adde etiā Accium, Cæcilium, Pacuuium: nunquid Menandrum solum interpretantur, vixque leuem illius assequuntur umbram, iuxta Fabij sententiam? Quanquam in comædiis aliquid præstitisse Latinos, etiam si totæ de Græcorum myrothecis mutuatz sint, fatendum est: tragedia certè Græca tota est. Solius enim Senecæ apud Latinos (quod quidem sciam) extant tragediæ, atque illæ ex Euripide interpretatz. Deus bonè quàm non accedit ad illius elegantiam, artificium, ac sententiarum gravitatem! Iam, si vtrosque cum altèris conferas, annon reperies omnia Latinorum inuenta, fabularum ingeniosa inuolucra, compositiones illustres, allegorias appositas, affectus aciotres, mirandos motus, compositiones significantiores, ac breuiter supellectilem quandam natiua quadam poetica copia affluentem? E regione apud nos pigriora ferè omnia gratia non solum inferiora, verum etiam à dignitate plerunque & à decoro aliena. Quanquam non inficior quin nostrorum poetarum carmina, si seorsum legas, venusta appareant & eleganter scripta, atque etiam vt iis nihil melius posse fieri censeas: at si componas & conferas Græca ipsa vnde illa descripta sunt, ac singula consideratè atque aptè iunctis alternis lectionibus committas, comperies vix *ὑπερκαύσιον τῶν ἀγέλων*, vt est in prouerbio. adeo iacere ac putere incipiunt Latina, vt quæ Græcorum, quæ æmulari non poterant, luminibus gratiisque obsolescant. Cuius quidem rei apud Gellium, linguæ Latinæ acerrimum censorem requirere iudicium atque exempla licebit, vbi Cæcilij cum Menandri, Virgilij cum Homeri & Theocriti, versus exponuntur, quos ab his mutuati sunt: Diomedis hercle & Glauci arma non dispartiri magis pretio æstimari possunt. Atque hæc mihi Cicero ignoscat, qui Latinos à Græcis sumpta, meliora reddidisse clamat. Sed quis hæc deprehendet? quis aut artificium aut translata aliunde intelligat, nisi huius linguæ supellectile instructus?

Poeticen excipit rhetorice, cum numerorum & figurarum ornatu, tum structura orationisque filo atque charactere propemodum coniuncta: quæ quum omnia, perinde atque inuentionis & eloquutionis,

ita argumenta & formula à Græcis fontibus hauriuntur. Quandoquidem in hac illi sic regnant vt Cicero fateatur hanc Athenis & inuentam & absolutam: siue diuidendi, præparandi rationem, consilium, ordinem, seu affectuum motus species, figurarum & troporum picturas, eorum summam omnium apparatus inde fluere videas. Et haud scio quid aliud poetæ oratoresque nostri quàm poesin & oratoriam ciuitate donauerunt Romana: qui, siquid eximium præstiterint, id ex illorum omniugis pratis, veluti flosculis, decerptis, illorumque virtutum imitatione comparauerunt. Cato iam senex, Græcis alioqui parum amicus, commentarios sibi collegit, de Thucydidis orationibus & Demosthenis, quas in dicendo magno sibi vsui fuisse testatus est. Quid Ciceronem, Latinæ linguæ principem, in eloquentiæ illam artem subuexit, nisi Græcorum studia, inque iis æmulandis contentio? Nempe qui totum se ad Demosthenis vim, Platonis copiam, Isocratis iucunditatem, Periclis fulmina, Thucydidis maturitatem, neque certè infelicitè, composuisse deprehenditur, beatissima quadam immortalis ingenij benignitate suffragante: adeoque Græcorum studiis operam nauauit, vt se Græcis declamationibus exerceret: Græca vbique cum Latinis coniungens, modò Latina Græcè, modò Græca Latine vertendo, stilum exercuit. Idemque filio (cui non nisi compendiosissimam fidelissimamque rationem præcipere potuit) faciendum suadebat. Quod si hodie iuuentuti persuaderi queat, felicius disciplinæ tractarentur, neque tam exangues ingeniorum venæ existerent. Nihil enim mirum omnes bonas disciplinas iam diu sepultas, cum Græca lingua abolita, tum nullo declamandi exercitio: quæ tamen primaria sunt ingeniorum fomenta in eorum animis qui ad eruditionis aliquem fructum peruenire contendant.

Dialectica, rhetorica germana. quum vtraque alteri coniungenda esset, nostri hanc neglecta prorsus altera, veluti dextra manu, ad meras caullationum stribiligines, aniles rixas, protraxerunt: vt nullum hodie veræ dialecticæ in scholis remanserit vestigium. Quorsum parua (praua dicere debebam) logicalia? quorsum barbara non solum, sed inepta etiam atque inutilia illa quibus iuuentus in publicis gymnasiis oneratur commentaria? quorsum pro Aristotele, Porphyrioque, genuinis & Græcis elegantissimis, earumque artium peritissimis magistris, ineptis & corruptissimis tralationibus vt coguntur? quas quum nec intelligant ipsi professores, tamen miseram iuuentutem ediscere cogunt, ad nihil profuturas. Et tamen ex ipsis fontibus artes hæc facillimè percipi poterant.

Quid de mathematicis loquar? quum peculiare eius artis voces nondum sint Latinitate donatz, neque commodè inopia linguæ Latinæ omnes possint, sit vt identidem harum literarum imperitus in his explicandis intelligendisque offendat: quum vbique occurrant trigoni, tetragoni, monades, triades, diapente, diatessarōn, excentrici, syncentrici, epicyclij, eclipses, & eius ordinis tanta turba vt annus deficeret si omnia vel commemorare vel ostendere nitat loca vbi interpretes nos in scdissimos secum errores traxerunt.

Idque non in logicis ac mathematicis solum, sed per totam philosophiam euenit. quæ quum tota sit Græcorum, nos vix faces quasdam ex illorum fontibus haurimus, easque è tam multis transfusas. Interim tamen nostri philosophatri nullis dum vel Græcis vel melioribus literis adolefcentes ad philosophiam

phiam veluti *πτερυγίζοντας* solum Alexandri Galli doctrinali, ceu communi omnium copiacornu, instructos, statim leari in morem ad philosophiæ ardua (hoc est ad volandum sine pennis) transmittunt. Cicero, alioqui Græcorum gloriæ æmulus, philosophiam declarat citra Græcam eruditionem neque percipi, neque subsistere. Nam quum apud nos pauca admodum eaque à Græcis desumpta extent digna lectu, (sophistarum enim nugæ & delira commentaria non libet inter philosophiæ scripta referre) apud illos tam copiosa, pretiosa, nitidaque philosophicæ suppellectilis monumenta nobis sunt reposita, quæ si in sua lingua legantur, & cum Tëtonicis his cōferantur, (hoc est quæ in Latinam linguam translata) iure dici poterit quod poeta de examinato Hectore, Hei mihi qualis erat, quantum mutatus ab illo Aristotele & Platone! Nam præter quod parum commodè multa versa, primumque significanter expressa, etiam pleraque prætermissa sunt, quæ non sunt satis affequuti interpretes, nonnulla de suo addiderunt: alicubi obscuriora relinquuntur, quæ subinde lectorem diligētem vel cruciāt, vel fallunt ut cernere licet in libris meteorologicis. & De cælo, ac phyticis Aristotelis, vtilissimis quidem libris, sed à nostris non intellecti in scholis reiciuntur. De Platone quid dicam? is nisi sua lingua legatur, nemo iudicare poterit de illius diuina vel doctrina vel eloquentia: reclamante quadam inexplicabili & copia & suauitate, in qua vir ille in ea lingua supra humanū ingenium dominatur. Quare doctissimus iuuenis Thomas Lupsetus, quum alterna opera Platonem legeremus Lutetix, is subinde versum Platonem, nothum aut Academicam vappam appellare consuevit, quoties Latinum cum Græco conferremus: adeo diuinæ illius virtutes extra Græcum sermonē perci nequeunt. Idem de Xenophonte, Theophrasto, Plutarcho, atque cæteris grauissimis philosophis, & doctrinæ castitate & eloquentiæ dotibus admirandis, iudicare licet.

Iam verò ut per cæteras philosophiæ partes progrediamur, iatrice ac therapeutice, naturalis philosophiæ & honestæ & necessariæ disciplina, si purè proque dignitate tractetur, certissimum: quæ *αὐτῶν τὰ ἀγρία* compendium afferens, sed barbarorum linguæque Græcæ imperitorum scabie eam occupante, Deus hone quàm squalida & strigosa reddita, quàmque periculosis erroribus & imposturis elegantissima simul vtilissimaque professio deformata est! ubi pro Hippocrate & Galeno, huius artis *καρφάδοις*, & qui citra Græcorum eruditionem percipi non poterant, nescio qui barbari Auerroes & Auicennæ in scholas recepti sunt: quum illi interim multorum instar esse poterant, & reuera Homérico encomio digni, *ἰατροὶ ἀνδρῶν πολλῶν αἰτιατοὶ ἄλλων*. Tota enim medicina, sicut & reliquæ philosophiæ partes, à Græcis petita. Idque indicant eius artis pharmacorum, vnguentorum, cataplasmatum, potionum, ceromatum vocabula: item animantium, plantarum, gemmarum, morborum, remediorum, instrumentorum, ponderum, mensurarum innumera nomenclaturæ: quæ quum apud nos etiam recepta, circulatorum atque huius lingue imperitorum abusu detrita corruptaque, non intelligantur, non raro fit ut indocti medici potiones pro cataplastis, & (ut dicit poeta) *φαρμάκῃσιν πολλὰ μείγνυμινα λυγρὰ καὶ ἐσθλὰ* ministrent. Id quod designauit quidam, suppositorium, hoc est, pessum, pro pillulis præbens deglutendum. Et tamen hisce impostoribus non dubitamus vitæ nostræ arbitriū concedere: nempe ut per experimenta mortis agant: quum sit in nulla professione periculum maius: ut de his verè scripsit Plinius. Atqui videmus nunc, Musis bene fortunantibus, ac melioribus literis reuiuiscen-

tibus, quosdam Græcarum litterarum adminiculo fretos, strenuam operam nauare ut hæc disciplina suæ dignitati restituatur: huc iam incumbētibz Theodoro Gaza, Leoniceno, Manardo, Copo, Ruellio, & aliis plerisque ætatis nostræ *ἀρχαίους*, qui Augiæ illud barbarorum medicorum stabulum è Græcorum fontibus abluentes, eius disciplinæ candidatos ad ea collimare docent, sine quibus *ἀσκητὰ τοῦ εὐουσι*.

Ad iurisprudentiam (hoc est *νομικὴν*) venio, professionem & amplissimam & religiosissimam, nempe Reip. humanæque societatis ac pacis tuendæ magistrā. Qua arte quū & hæc Academia maximè celebretur, & nos olim, nondum satis politiorum litterarum viatico instructi, ad huius studium perpulsi, atque etiamnum studiorum nostrorum scopum defiximus: ne illotis manibus tam seriæ ac sacrosanctæ artis studium capesseremus, (quæ diuinarum humanarumque rerum, iusti & iniusti notitiam proficitur) Imperatoris consilio admoniti existimauimus satius *πλεὺς ἐρεῖται ὁ δὲ πρῶτος καλῶς*, ut dicitur in proverbio: & ad vtriusque linguæ studia, veluti ad suauissimas pellices reueri, tantisperdum illarum consuetudine instructis atque exercitiatis liceret cum legitima pro dignitate *συνοικίῃ*: quum citra illas, nullas seueriores disciplinas exactè tractari posse exploratum sit. Iam verò fat scio esse plerosque sic persuasos, ut existiment ad iurisprudentiæ studia Græcam eruditionem non tantoperè requiri: quos tamen, si me patiēter audierint, bonam spem concipio, sententiam eos immutatuos. Primum enim nemo diffiteri potest, iuris nostri originem & reipub. instituendæ formas Romanos à Græcis petitas instituisse. Deinde (ut antè quoque commemoratum, Romanis Græcam linguam familiarem & in deliciis habitam) maiorum gentium iureconsulti, qui iustitiæ magis quàm imposturarum ac litium studiosi, quum vtriusque linguæ periti & in omni disciplinarum genere exculti essent, non existimabant quenquam fore tam impudentem qui ad hanc religiosissimam artem accederet, nisi & ipse Græca eruditione instructus esset. Vnde subinde è Græcorum thesauris *καμύλαι* proferunt, quibus vel in respondendo vel interpretando iure vtuntur: non solum voces & sententias Græcorum philosophorum, poetarum, oratorum, tanquam gemmas & lumina orationis, ad res significantius exprimendas, adque propositum probandum insulcientes, sed & epistolas & rescripta Imp. atque aliorum iureconsultorum responsa Græco sermone subinde inferunt. Neque id abs re: quandoquidem iurisprudentiam cum philosophia coniunctam, & Cicero & Vlpianus testantur, nempe politicæ ethicæque portionem esse. Philosophia autem cum suis pedissequis orbem disciplinarum complectitur, quam Quintilianus, vir in iureconsultorum seminario consularis versatus, causis agendis necessariam exigit. Ad hæc iureconsulti communiter fatentur, in causis dicendis philosophorum, poetarum, oratorumque auctoritatem allegandam & recipiendam. Id quod Paulus iureconsultus comprobatur: quum Hippocratis auctoritate comprobet, septimo mense partum legitimum nasci. Et Iulianus sequitur Aristotelis sententiam in respondendo, qui tradit quinque simul liberos nasci posse. Emptionis venditionisque contrahendæ modus ex Homero allegatur. Vnde hic Accursius, quantumvis ab his literis alienus, tamen necessitate veritatēque ipsa compulsus, erumpere cogitur: Nota, (inquens) poetarum & philosophorum auctoritates in causis allegandas. Idque fecisse iureconsultos passim videre licet, suas l. l. ex horum scriptis locupletantes: ut cum aliis innumeris locis, tum ff. de l. l. ex Demosthene & Chrysippo, &

Theophrasto, item ex Aristotele titulo de vsuris, & Platone, ff. de nundinis l. secunda. Sic tit. de pœnis, animaduersio delictorum suppliciorumque ratio ex Homeri carminibus petitur, quemadmodum eo titulo capitalium causarum qualitas è Demosthenis sententia sancitur. sed quæ loca deprauata lectoribus iudicibusque sæpe imposuerunt. Notaruntque hæc eruditiores litium decifores, ob linguarum meliorumque literarum incitiam capitaliter, hallucinatos plebrosque. Animaduertunt igitur iureconfulti veteres, non modò lenociniis verborum, sed sententiarum etiam grauitate scætere literas humaniores: quæ etiam testimoniorum & iudicati non rarò obtineant vim. Solon è septem Græciæ sapientibus vnus, Homeri veribus sententiam suam iudicibus approbasse dicitur: vt videlicet Salamin insula à Megarensibus occupata adiudicaretur Atheniensibus, abdicatis Megareis. Quare non temerè à Iustiano Homerus omnis virtutis eruditionisque parens celebratur. Et quamquam iureconfultis qui iurisprudentiæ sylvam peruagati fuerint, non est obscurum, leges exactè rectèque intelligere citra Græcæ linguæ peritiam perinde esse ac si quis sine pedibus ambulare tentet: tamen si quis hîc mihi ex iis quæ dicta sunt, *ἀμαρτυεῖ* credere nolit, hunc ego iubebo mox aspicere ea quæ sunt ante pedes, hoc est ipsa iuris incunabula: & reperiet in ipsa statim iuris diuisione, ius scriptum & non scriptum vocari ad imitationem Græcorum *νόμον* & *ῥήσιν*, vbi hæctenus imperitum vulgus ridiculè legit, sonoi monoi. Verùm vt hæc leuiora, & quæ §. item pretium, tit. de empt. Et §. 1. de iniur. item §. de suis ad l. Aquil. & alia pleraque institutionum loca transiliam, vnum proferam de donatione locum, vbi donationis causa mortis, ratio è Telemachi Homericæ exemplo declarat, locus hæctenus à paucis dum rectè explicatus: ac primùm (quod equidè sciam) à nobis ex Odyss. libros interpretatus. Id quod celeberrimi nominis iureconf. Claudius Canticula testari poterit: qui ex meo exemplari à me adnotata excepit, atque hinc alij quidam imitati. Quemadmodum & de pub. iud. obscuro loco è Xenophonte lucem addidimus. Vbi Accursius, cum Academicis iubet lectorem *ἐπιμαρ*, Græcum (inquiens) hoc totum: omite. Sicut aliàs, Hoc Græcum est: (inquit) quod legi non potest. Quid (obsecro) id aliud est quàm cæcum cæco ducatum præbere, & vtrunque in foueam, hoc est in errorem, prouoluere? ô infelicia tempora. At verdò ipsas Pandectas, hoc est apothecas, atque adedò iuris ciuilibus campos ingressis, Deus bone quàm hîc se offerunt multa nostrum institutum comprobantia! Siquidem in ipso limine, hoc est titulo libri, offendere cogitur: ac nec ipsum præmij intelligere poterit Græcæ linguæ ignarus. vbi pro *ῥήσιν*, hircos, loco *οὐλοῦνται*, coloritæ, hoc est, pro gnefiis Græcis nescio quæ *ῥήσιν* & carcinomata, Græcæ videlicet linguæ inopia, supposita atque innata sunt: quibus tamen nominibus Iustianus iuris ciuilibus gradus distinguere voluit, quæ admodum & hodie Baccalaureorum & Licentiatorum ac Doctorum vocabula recepta sunt: vt totius præmij intellectus ex his vocibus pendeat. Ad eundem lapidem impingitur l. 2. C. de vet. iur. enucl. vbi pro *ῥήσιν* surrepsit nihil nisi, Hoc Græcum est. & mox pro *παρρησία*, natrix: perinde ac si quis scripturam interpretetur piscem. Quid (obsecro) excogitari potuit absurdius? quum tamen totius constitutionis sententia in his lateat vocabulis, quæ de legum interpretatione loquitur. Lib. 5 ff. ex Adriani principis rescripto Græco, parum fideliter verso, Accursius, hircum mulget, & Bartholus ac cæteri cribrum suppo-

nuunt: vtrique æquè inepti, priuatum Atheniensium magistratum, hoc est *ἀρχοντα*, ad quoslibet magistratus referentes, genuinam rescripti sententiam peruertunt: ita vt incertum relinquatur quid sibi voluerit princeps, quum dixerit, n. agillatus cognoscere de his rebus pro quibus tutores fuerint. non enim rebus tutores dantur, sed personis. Ad eandem erroris regulam exigi poterunt tit. de appellat. vbi Vlpianus disputat an aduersus principis rescriptum appellari possit: vt si fortè præses aliquis ad Imp. scripserit, atque responsum sit, an hic appellandi locus. Iureconsultus rescriptum Græcum citat. eius tam verba quàm sententia corruptè reddita, tamen oraculi vice leguntur supposititia, explosis genuinis. Nam pro eo quod Græcè, *ὅτι ἂν ὑπάρξει τοῖς βουλευμένοις ἀποκαλιῶμαι* *οὐδὲ τῶ ἀπορασί*, horum loco legitur, Prouocare ab enunciatione licentia existit. Ita vt Accursius fenserit, ab enunciatione, hoc est à peruersè principi narratis, appellari posse: quum sit accipiendum de eo ad quem prouocamus, & ab ipso rescripto, non autem à quo. *ἀποφασίς* enim hîc non enunciationem (vt apud Aristot. *ἀποφασίς*) significat, sed sententiam & responsum, vt Andreas Alciatus eruditè animaduertit. Succedunt non minoris momenti errata, inter quæ est Eudamoni cuiusdam supplex ad Antoninum Cæsare libellus. Tota lex Græco sermone à Volusio Metriano iureconsulto refertur: ex peruersa autem interpretatione Græcæ legis, iuris aliquot professores magni nominis in eum venerunt errorem, vt huius legis testimonio freti, affirmarint imperium maris ad principem Rō. non pertinere: vt alio errore alium trahente, addiderunt, Venetos non esse sub imperio Rom. quum Græca ipsa, si ritè intelligantur, exertè contrarium probet, atque omnem ambiguitatem facillè discutiant. *ἐγὼ δὲ καὶ μοι κύριος, ὁ δὲ νόμος, τῆς θαλάσσης*. non quòd Imp. non sit dominus maris, sed quòd lege Rhodia iudicet, & non priuata lege. Eiusdem notæ in L. Lucius. ff. de seruit. imb. pr. Bartholi lapsus. nam interpretis imperitia veluti bubulis naribus ductus, nescio quas *ἀποφασίς* comminiscitur distinctiones de concessionibus personalibus, & quæ ad heredem transiant: quum quod Græcè legitur, *καὶ ἔχουσιν*, nihil ad heredes faciat. Possem innumera rescripta, epistolas, legesque integras, perinde atque alias Græcas & voces & sententias, comministrare: nisi ab eruditissimis nostræ ætatis iureconsultis Budæo & Alciato pectere liceret, quæ passim per totum corpus iuris sparsæ, incitiæque huius linguæ deprauata, periculosos errores pepererint, at Græcè peritis perspicua sunt. Cuiusmodi sunt, L. 2. ff. de legib. L. pen. ff. quib. caus. pig. vel hypo L. Ticia, & L. Codicill. ff. de leg. 2. Adde L. cum quis ff. de legat. 3. Item Alex. rescriptum ff. de appell. L. 2. de nundinis L. septicia. ff. de pollic. Sequoie nuncium in L. thais, ff. de fideicommiss. lib. L. natorum, ff. de verb. sign. Postremò totum titulum de excusationibus Tut. Græcè scriptum si Modestinus ipse non fateretur, tamen orationis ductus clamaret, sordidus & incultus, à quodam vtriusque linguæ æquè imperito translatus: quod quiuis facillè deprehender (nisi prorsus plumbeo sit ingenio) si cum nitido & culto iureconsultorum stilo conferatur. Ridiculum quàm Accursius hîc se torqueat, hæsitans è Latine in Grecum ferronem, an contrà, corruelus sit, in omnes formas pueriliter se versans, neque elabi potest. vt taceam voces quæ identidem occurrunt leges peruaganti, non pœnitendi tantum momenti: in quibus simul & is, quisquis est, qui Græca interpretanda suscepit, & cum hoc glossatores fradè lapsi sunt, vel perperam ipsa Græca interpretando, vel submotis ge-

ORAT. DE LAVD LIT. GRÆC.

nothi insuantes. ut in L., ff. de LL. *ὅτι πλάσεν* : & in L. obſervare, de off. procuſſ. *ὅτι δὲ κατὰ πλῆθος, μὴ ὑποτιμῶναι* : & L. aſhletas ff. de hiſ que no. iſta. *ἀραβιζῶναι*. Sub tit. de edil. edi. morborum. Sub tit. de grad. nomina propinquitatis, de verb. ſignificat. omnis generis vocabula Græca occurrunt à iureconſultis citata, in quibus interpretandis ridiculus eſt Accuſius Vnum proferam è quibus cætera, ſicut leonem ex vnguib. licetbit æſtimare. Parabolans inquit medicos eſſe ab eo quodd multas parabolas habeant & loquaces ſint : & Archigerontes, ſacerdotes quibus delicta ſua in metallum damnati conſiteantur. Atque hæc tanta fiducia ſui proſort (tanquam certus ſuarum interpretationum) vt quicquid, quantumvis ineptum, in mentem venerit, pro oraculo recipi lum poſſulet : reuera quod à Thucydide dictum, *πῶς ἂν ἀμαθῶν διαβολῆς ἐλπίσιν* elſicere, declarans : quum alibi arrogantius iactare non pudeat, nomen ſibi Accuſio fataliter inditum ab accurrendo iuris tenebris. Equidem affirmare potius auiam, ab accerſendis tenebris nominatum. Sed dicet aliquis, de vocabis iureconſultum, ſicut nec medicum, eſſe ſollicitum, ſi de rebus conſitet. Sed quomodo (obſecro) de rebus conſtare poterit, ſi voces quibus res ſignificantur, non percipias? cui tandem diuinare dabitur germanam legis ſententiam, ſi verba quibus ea conſitet non intelligantur? Annon voces ſunt rerum notæ, ſicut & ſcripta vocis ſunt ſymbola? Quæſtione atinet iureconſultos tam anxie de vocabulorum ſignificatis diſputare? quorſum titulus de verborum ſignificationibus, & delegatis, aliſque paſſim locis vbi iureconſulti in legibus & edictis vocum rationes diligentiffimè explicant. Condonari facile poterat iureconſultis qui in infelicioſa ſecula inciderunt, ſi non ita terſè aut etiam Latine ſcripſerint, quum alii qui in reſpondendo plerique ingenui fuiſſe deprehendantur : verum qui tanta impudentia bona ſtudia corrompunt atque conſpurcant, quò ſuam ignorantiam tegant, ij per Nemetium digni ſunt, vt à ſtudioſis omnibus lapidibus obruantur, aut certè ſtercore conſpergantur. Eòque maior gratia habenda Budæo Alciato, ac ſimilibus viris immortalis laude dignis, qui hoc Accuſianum nobis itæquilinium exportant. Quanquam hic non deſunt qui obganniant, non eſſe has cultiores diſciplinæ de pane lucrando hoc eſt, *ὅτι πλῆθος τὰ ὀνόματα*. Certè L. munerum, ff. de muneribus & hono. Arcadij reſponſum declarat, etiam iureconſulto neceſſarium eſſe hæc cognitiorem vbi ſtamenti & olei coemptores, *οἰκῶναι & ἐλαίου ποιεῖν* appellati, à leguleis exploſi, ab eruditis Græcæ linguæ reſtituuntur. Ceterum hic de priori iuriſprudentiæ ſeculo. Italia verò & Roma Gothorum irruptione vattata, imperiique ſede Conſtantinopolim tranſlata, ipſa immul iuriſprudentiæ ſchola eòdem commigravit : & quum tota Italia atque adeò Latino orbe exularet, in Græcia ſeruata eſt. Imperator autem qui legum exuias conceſſuravit, quanquam analphabetus, tamen quia Græcis ipſe, & in Græcia aulam habebat, ac denique iureconſultis vteretur Græcè quàm Latine peritioribus, quorum opera leges deſcripſit : & quia ad populi uſum eius regionis leges conderet, neceſſe fuit promulgare ſanctiones ea lingua qua populus vteretur. Roma enim barbarorum incurſibus occupata, Beryto terramotu diruta, ſola Conſtantinopolis & imperij ſedes & iuriſprudentiæ ſchola fuit. Fiſe à Juſtiniano, (vt dixi) Græco principe, Græcæ edicte ſunt Nouellæ, hoc eſt *νέαι* conſtitutiones : quas poſt Pandeſtarum, Codicis & Inſtitutionum editionem, princeps ille veluti proprias ac abſolutum iuris promptuarium per ſuos conſiliarios compoſui iuſſerat, Græcèque ſermone vulga-

rat. Sed poſt in Latinum ſermonem tranſlatæ non minus barbarè quàm ineptè, adeò vt ſententiam pluribus locis parum aſſequi queas, helleſiſmo ſuboleſcente. Quum autem alibi Græcum exemplar conſeruati dicatur, ſpes eſt fore vt propediem in communem ſtudioſorum uſum & magnam reipub. utilitatem proditurum ſit, iuriſprudentia igitur iam in ſolis Græcorum ſcholis verſante, factum eſt vt & Pandeſtæ *νέαι* *νόμος* transferrentur in Græcum, & Inſtitutiones, Pandeſtarum epitome, quò Romanorum ritus peregrinis gentibus declararentur, explicatiuſ & copioſius in Græcam linguam tranſlatas Politianus teſtauit. Et nos eas è bibliotheca Beſſalonis, quæ eſt Venetiis, exhibitæ inſpeximus, & loca quædam decerpſimus : futurumque ſperamus vt aut noſtra aut aliorum opera Græcum exemplar Latinis ſcholis illuſtratum in lucem propediem proditurum ſit.

Sed ne diutius vos remorer in iuriſconſultorum ſchola, & veluti in propria arena longius *παρεμύσσειν* videar, ad theologiam conſcendimus, eamque profeſſionem quæ ſacroſancta religionis nobis oracula traſit, atque adeò ſalutis noſtræ ſummam. Ea verò quum & ipſa Græco vocabulo à verbo Dei appeletur, neque è ſpinolis quaſitionibus, aut vanis ſophiſtarum argutis, ſed ex nouo & veteri inſtrumento, eque Prophetarum & Apoſtolorum doctrinis, diuini ſpiritus dono & inſpiratione hauſtis, reuerenter ſtiganda ſit : non video quo pacto eam aſſequaris aut certè pro dignitate tractare, deque ea rectè iudicare poſſis, ſi ſermonis Græci, quo hæc traſita, rudis ſis. Siquidem totum nouum teſtamentum (quod ne bis latum æternæ redemptionis nuncium exhibet Græcè ab Apoſtoliſ & Euangelis ſtis traditum : quibus reliquus totus mundus nihil habet venerabilius. Adhæc, vt in Græcia Chriſtiana fides plurimum propagata, & Chriſtiani primum appellati, ita theologos nobis præbuit ea regio & ſcripturæ ſingulari peritia & eloquentia vitæque ſanctimonia commendatos. Nam quos tulit, obſecro, ab Apoſtolorum temporibus viſa lingua vel ætas, quos cum Baſilio, Chryſoſtomo, Nazianzeno, Eufebio, Origene, Theophylacto, Athanaſio, Epiphania, atque innumeris aliis, iſque grauiffimis, Græcis theologis conferas?

Aliquanto poſt.

Porro quanquam declaratum ſit, nullas apud Latinos diſciplinæ citra Græcarum literarum eruditionem exactè tractari poſſe : idque ita clarè commonſtratum per omnia Latinorum ſtudioſorum genera, vt inſiciari nemo poſſit : tamen non deſunt paſſim in academiis literarum hoſtes, qui, non dico, nullient apud ſe, ſed publicis etiam decretis ab his linguis deterrant. Quorſum (inquiunt) hæc ſtudioſorum nouatio? quid nobis cum iſtis linguis, iam plus octingentis annis hic non uſurpatis? & tamen hæc ætas nobis ingentia illi præbuit & theologiæ & aliarum profeſſionum volumina? Thomam, Scotum, Bonauenturam : qui ob ſingularem in ſcripturis vel eminentiam, vel perſpicaciam, doctores ſancti, ſubtiles, ſeraphici, irrefragabiles appellati : item Bartholum, Baldum, Alexandros, Durandos, iuris monarchas, in medicinis Auerroem, Arnoldum de villa noua : in philoſophia, Occam, Buridanum, Tartaretum, atque innumeros alios in ſua profeſſione celeberrimos viros, qui Græcas literas nunquam attigerint? Quod autem dicant hanc linguam eſſe nouam : quid audis? nouæ hæc lingua? quia ipſi eam non didicerunt? quum Græcam conſitet ante Latinam fuiſſe, & qua omnes diſciplinæ traditas, adque Latinos velut è fonte deriuatas, ſuprà ſatis demonſtratum arbitror. Certè conſtat, hanc à noſtris olim

vsurpatam, & ante bis mille annos Celtas & Germanos hac lingua vsos, cum in reliquis ferè rebus, tum priuatis rationibus & tabulis, Cæsar ostendit Comment. belli Gallici. Nihil olim apud Romanos referebat, Græcè an Latinè loquereris, quum Romanorum literæ in fastigio essent: & Claudius Cæsar utrâque linguam, nostram appellare solebat: qui & ipse Romanus Græcas scripserit historias, quas citat Steph. *ἐκ τῶν ῥωμαίων* Imò & Romæ natos, neque Italian: egres-
sos, Græci monumenta reliquisse. Adde, Gallos & Germanos hac lingua non modò in scholis, sed publicis administrationibus vsos: vt de Carolo & Friderico Imp. Inque nostra lingua tam multa eius linguæ vestigia extare, suprâ admonitum. Et hinc est quod Quintilianus (qui viginti annis iuuentuti instituenda præfuit) Græca cum Latinis non solùm coniungenda celsit, sed à Græcis etiam auspicari, quem morem sua ætas durasse, T. Liuius lib. 93. v. he, narrat. Et Pontifices atque Imperatores huc respexerunt, quum decretis, priuilegiis ac stipendiis harum linguarum professores in publicis scholis instituerunt. Porro quod ætas hæc aliquot seculorum præclara tulerit ingenia ex omni scientiarum genere, non disceor: attamen longè futuros absolutiores si in feliciora secula incidissent, & huius linguæ præstatio adiuti fuissent. Negare enim non possumus quin plerique fœdè huius inopia lapsi sint: & haud dubiè longè rectius & elegantius sua quique scripta tradidissent, si Græcorum literis exornati fuissent.

Paulo post.

Sunt & alterius classis harum literarum impugnatores Suffeni, qui etsi scoli & rhetoricaltri videri velint, & Latinæ linguæ deos se existimantes: id inde est quia vident huius linguæ peritos præferri, literasque feliciter tractare: vulpeculæ instar Æsopica, quæ, quum pira in arbore assequi non poterat, inipida cauilabatur. ad eundem modum & his literis destituti, & tamen crudeliti videri volentes, vndeunque sugillandi captant occasionem: acutè se & valde falsè impetiisse studia rati, quoties vel Græculos esurientes per contumeliam appellent: vel illud *ζῶντι φρονίῳ*, ex poeta, in Græcorum mores iactent. Mirum autem quàm sibi Ciceroniani videantur, quando illas ex oratione pro L. Flacco calumnia tabellas proferunt. Ceterùm donemus, quod Cicero testatur, Græciam à veteri illa, quæ gloria, opibus & imperio floruerit, degenerasse: fuerintque seruiente Græcia, tales aliquot Græculi, vel leues, vel turpiter quibuscumque quæritibus expositi, quales taxat poeta, & Lucianus notat in libello *ἡ περὶ τοῦ μὴ σὺν ὁρῶντων*: an ex illis decet vniuersam gentem æstimare, aut linguam execrari tam multis modis vtilem? Peruersum per Nemelin eertè iudicium. Quin pro his producūt Agesiلاس, Socrates, Phociones, Aristides, & innumeros alios, vitæ continentia morumque grauitate insignes: & totidem quot apud Romanos, qualescunque virtutes spectes: adè vt Plutarchus in *ἐκ τῶν ῥωμαίων* non dubitauerit cum Romanis præstantissimis Græcos modò & virtute non inferiores opponere. Quod si paulatim veterum morum feueritas vnà cum imperio declinauerit, vt est rerum vicissitudo, vt nihil vsquam stabile: quid mirum? quum idem hodie liceat cum in aliis gentibus tum in Romanis desiderare, si cum veteribus componas.

Paulo post.

Quod si Græcis voces sunt ad quamlibet rem significandam, etiam parum pudicam, appositæ, sunt in eadem lingua quæ sacrosancta mythena eadem dexterritate exprimant. Quare non vitium hoc, sed laus est linguæ: posse significanter & viuam rem exprimere, quo dono siquis abutatur, id non linguæ, sed abutentis vitium. Quod si ea omnia abiicienda essent, quæ in abusum rapi possunt, ipsa elementa tollere è medio necesse foret. Neque Græci solùm blandientibus verbis vtuntur, verumetiam Latini Corculum meum & suauium, animula vagula, blandula, dixere. Quod siquis re per se non inhonesta malè ad obscenitatem abutatur, impuri hominis, non linguæ, morbus est. Romanis antiquam feueritatem obtinentibus, Græcorum elegantia, luxus videbatur: nunc mirum si Cicerone, Græcis alioqui parum popularis, quod causam suam, hoc est Latinæ linguæ eminentiam, commendatorem redderet, Græcorum fidem moreisque cleuarit apud suum populum, quo nullum numen præsentius duceret, palpando, atque linguam, cuius ipse princeps fuit, veit limia suos catulos fouere? Non immeritò repetundarum (vt testatur Hieronymus) atque adeò ingratitude a Græcis accusatus Cicero: quum ipse fateatur præclara illa ingenij ornamenta, philosophiam & oratoriam facultatem, a Græcis acceptile, atque Athenas inuentrices vocet omnium doctinarum: in quibus summa dicendi vis & inuenta & perfecta sit: neque quenquam vel in philosophia vel alio quouis eruditionis genere citra hæc literas posse quicquam laude dignum præstare. Cuius rei fidem maiorem facit, quod filium, quem vnice diligebat, Athenas miserit, vt suo exemplo Græca cum Latinis coniungeret: idque non in philosophia solùm, sed in dicendi quoque exercitatione. Vnde satis liquet, Ciceronem in hac causa perinde atque in aliis quibusdam, non ex animo, sed contra conscientie testimonium pleraque scripisse. Neque dubium quin si Græcæ linguæ, vt Latinæ & à se illustratæ, patrociniū suscepisset, aliis vsus fuisset argumentis, & diuersa longe protulisset. Verumenimvero quum Latinam, etiam (si diis placet) Græca locupletiore facere contendat, & ostendere, Græcos voce qua inepti significatio exprimitur, carere: hinc quàm fuerit æquus facilè intelligunt qui Græcè norunt: quum eam significationem non semel expriment, & vocabulis oppidò quàm appositis. Id quod eruditè simul & copiosè declarat vtriusque linguæ antistes Guilelmus Budæus. Quod si donetur Græcos eo vocabulo carere, non tamen ex hoc protinus conuinceretur, Græcam linguam ieunam esse, & Latinam Græca copiosiore: si expendamus quàm multa sint quæ quum Latinè dici commodè non queant, Græcis vocibus efferimus: vt liquidius antè demonstratum.

Paulo post.

Iacebant logicæ disciplinæ cum mathematicis: philosophia omnis obscurata, hac lingua semel subiecta: medicina cum iurisprudencia, poetica simul & historica: breuiter omnes disciplinæ & monumenta ingeniorum sic barbarorum commentis conspurcata fuerant, vt, nisi hæc lingua reuixisset, ad solidam eruditionem perueniendi nulla spes affulgeret. &c.

Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Une ou plusieurs pages ont été volontairement omises ici.

Aedibus rapiabant elinodia. Simul etiam mulieres
Captivas cum liberis ducebant ad naues violenter.
Contra mœnia verò flammam vastatricem armantes
Opera Neptuni una confuderunt flamma.
Ibi etiam magnum sepulchrum doleclis civibus factum est,
Troia incensa. Ignis verò vastatricem noxam
Xanthus salsus fluvius inuictus, fleuit plorando.
Ipsi verò Græci Polyxenes sanguinem fundentes ad sepul-
crum placantes erant mortui Aetidae. (chrum Achilles,
Troianas porro mulieres sortiebantur. Caterum etiam omniū
Aurum diuiserunt & argentum, quibus profundas
Naues onerantes, per mare grauisonum.
E Troia soluebant, bellum finientes Achivi.

Ἡρπάζον θαλάμων κτεμήλια· οὐδὲ γυναῖκας
Ληϊδίαι οὐκ αὖτις ἀγὼν ποτὶ νῆας αἰάχων.
Τείχεσσι δὲ πόλι' ἵπποδον ἐπὶ φλόγα πυρρὴν αὖτις,
Ἔργα Ποσειδάων· ἢ σὺν ἑσπέρῳ αὐτῶν.
Αὐτὸς ἔκμαρ σῆμα φίλοις ἀσπίσιν ἐπύχθη
Ἰλίου· αἰδολόεσσα· πύρεσσι δ' ἐλεσθ' ἵππων αὖτις
Ἐαυδὸς ἰδὼν, ἐκλαυσε γῶν δι' ἑμυρῆι πύρρῃ.
Οἱ δὲ Πολυξένους ἐπὶ τῷ σῶσι αἶμα χύοντο,
Μυῶν ἱεραστὴς ἐπὶ τῷ σῶσι Αἰακίδαο.
Τραϊάδας δὲ γυναικας ἐλάττωσαν, ἀλλὰ τι παύσαν
Χρυσὸν ἐμωρῶσαντο καὶ ἀργυρῶσαν βαθείας
Νῆας ἐπὶ τῷ σῶσι, εἰς Ἰδύππου δὲ πόντου
Ἐκ Τροίας αἰέσαντο μῶρον τελευτῶντες Ἀχαιοί.

665

670

675

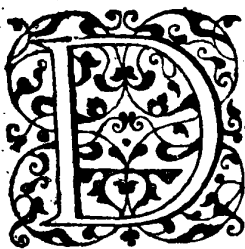

M OY Σ A I OY T A K A Θ H P Ω

KAI Λ E A N Δ P O N.

MVSÆI DE HERONE

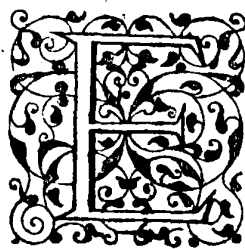
ET LEANDRO.

IC Dea occultorum testem lu-
cernam amorum.
Et nocturnum natalorem per
mare velatum nuptiarum.
Et coitum tenebrosum, quem non
vidit immortalis amoris.
Et Sestum & Abydum, ubi nu-
ptia nocturna Herus.
Natanemque Leandrum simul
& lucernam audio.

Lucernam annunciantem nuncium Veneris,
Herus nocte nubentis nuptias ornantem nuntiam. (piter
Lucernam amoris simulachrum, quā debuit aetherius sup-
Nocturnum post officium ducere ad consortium astrorum.
Ac ipsam appellasse sponsas ornantem stellam amorum.
Quoniam fuit sinistra amatoriarum curarum.
Nuncium, seruauit insomnium nuptiarum.
Antequam molestus flatus flaret inimicus ventus.
Sed eia mihi canentis unum concinne finem.
Lucerna extinguit, & pereuntis Leandri.

SESTVS erat & Abydus è regione, prope mare
Vicina sunt vrbes: Cupido arcum tendens,
Ambabus urbibus unam commisit sagittam.
Iuuenem vrens & virginem: nomen verò eorum
Suauisque Leander erat, & virgo Hero:
Hac quidem Sestum habitabat, ille verò oppidum Abydi,
Amborum urbium perpulchra stelle ambo:
Similes inter se tu verò si quando illac transibis,
Quare mihi quandam turrim, ubi quondam Sestius Hero
Stabas lucernam habens, & dux erat Leandro,
Quare & antiqua marisonum fretum Abydi,
Adhuc deflens mortem & amorem Leandri.
Verum unde Leander in Abydo domos habitans,
Herus ad amorem venit, amore verò deuincit & ipsam?
Hero gratiofa generosum sanguinem sortita,
Veneris erat sacerdos: cum nuptiarum verò imperia esset
Turrim à parentibus apud vicinum habitabat mare,
Aliera Venus regina, castitate verò & pudore
Nunquam collectarum commercio vsa est mulierum.
Neque tripudium gratiofum adiuit iuuenilis aetatis,
Lincorem emittans inuidum mulierum.

IPSE Dea crucifixa est ma-
tura lūxuriam erōtis,
Kai nūxon πλωτῆρα θαλά-
σσοπύργου ὑμφοαίων,
Kai χαλκὸν ἀχλὺς ὄρετα, τὸν
ἐκ ἰδὼν ἀφ' ὅτου νῆας
Kai Σῆσον καὶ Ἀβύδον, ἐπὶ
χαλκὸς ἐννυχὸς Ἡρώ.

Νυκτὶ δὲ τι Λεάνδρου ὁμοῦ καὶ λυγρὸν αἰόνοιο,
Λυγρὸν ἀπαγγέλλοντα σφαιροειδὲς Ἀφροδίτης,
Ἡρώς τυκτῆρα καὶ χαλκὸν ἀχλὺς ὄρετα
Λυγρὸν Ἐρώτος ἀχλὺς τὸν ὄρετα αἰδοῖται· Ζεὺς
Ἐννυχὸς κατ' αἶθρα ἀγῶν * ἐς ὁμῶν αἶσρα,
Kai μετ' ἐπὶ χαλκὸν τυκτῆρα αἶσρα ἔρασαν,
Οἱ πλεῖστοις ἐρωματῶν ὁδὸν αἶσρα,
Ἀχλὺς τ' ἐφύλαξε αἰσθητῶν ὑμφοαίων,
Πλεῖστοις χαλκὸν ποτὶ τὸν αἶσρα ἔρασαν αἶσρα.
Ἀλλ' ἄρα καὶ μάλιστα μίαν σὺν αἶσρα τελευτῶν
Λυγρὸν σφαιροειδὲς καὶ ὁμοειδὲς Λεάνδρου.

ΣΗΣΤΟΣ ἔστι καὶ Ἀβύδος ἐν τῷ ἑρῶνι πόντῳ
Γείτονες εἰσι πόλεις· ἕως δ' αἰὲς τῶν πτωχῶν
Ἀφροδίτης πόλιν εἰσι καὶ ἑμῶν αἶσρα,
Ἡρώς φλέγας καὶ παρδῶν οὐλομα δ' αἶσρα
Ἰμαρῆς τε Λεάνδρου· ἔστι καὶ παρδῶν Ἡρώ.
Ἡρώ Σῆσον ἔρασαν, ὅτι πολλοὶ τὸν Ἀβύδου,
Ἀφροδίτης πόλιν αἶσρα αἶσρα αἶσρα.
Ἰμαρῆς αἶσρα αἶσρα αἶσρα αἶσρα αἶσρα,
Δίξο μοι τὴν πύργον ὅπου ποτὶ Σῆσον Ἡρώ
Ἰσάτο λυγρὸν ἔρασαν, καὶ ἡρώς αἶσρα
Δίξο δ' αἶσρα αἶσρα αἶσρα αἶσρα αἶσρα
Εἰσὶν περὶ αἶσρα αἶσρα αἶσρα αἶσρα αἶσρα
Ἀλλὰ ποτὶ Λεάνδρου· Ἀβύδου δὲ αἶσρα αἶσρα
Ἡρώς ἐς πόλιν αἶσρα αἶσρα αἶσρα αἶσρα
Ἡρώς αἶσρα αἶσρα αἶσρα αἶσρα αἶσρα
Κυπριδὸς καὶ ἑρῶς, χαλκὸν δ' αἶσρα αἶσρα
Πύργον ἀπὸ αἶσρα αἶσρα αἶσρα αἶσρα
Ἀλλὰ Κυπριδὸς αἶσρα αἶσρα αἶσρα αἶσρα
Οὐδ' αἶσρα αἶσρα αἶσρα αἶσρα αἶσρα
Οὐδ' αἶσρα αἶσρα αἶσρα αἶσρα αἶσρα
Μῶρον ἀλλοτῶν καὶ ἡρώς αἶσρα αἶσρα.

Kai, 3

Καὶ γὰρ δὲ ἀγλαὴν ἑλπίουσαν εἶσι γυναῖκας.
 Ἀλλ' αἰὶς κυδερῆσαν ἱλασκόμεν Ἀρεσδίτῳ,
 Πολλὰ μιν καὶ τὸν ἔρωτα παρηγορήσεις θυγαῖς,
 Μητρὶ σὺν οὐρανῷ, φλογερῷ Ἑμένεσσα ἐφάρτεται.
 Ἀλλ' οὐδ' ὡς ἀλέειν πνευμένοντας αἴσει.
 Δι' ἣν Κυδερὶδὴν παῖδ' ἤμειθε ἔλδον ἑορτῇ,
 Τίμω ἀνὰ Σπῶν ἀροισιν Ἀδωνίδι καὶ Κυδερῇ.
 Πανσυνὴ δ' ἑσπευδοῖ ἐς ἑστῆν ἡμῶν ἱεῖσθαι
 Ὅσοι γαῖε τάναντον ἀντιστρέφον σφυρὰ νήτων.
 Οἱ μὲν ἀπ' Αἰωνίους, οἱ δ' ἐνθάδης Σπῶ Κυδερῶ.
 Οὐδ' ἡμῶν πῆ ἐμμενῶν* ἐστὶ πλοῖον Κυδερῶν.
 Οὐ Λιβαίου θυοῖντος ἐνὶ περὶ γαστρὶ χορῶν,
 Οὐδὲ σελκίονων πῆς θείητο τῆμος ἑορτῆς,
 Οὐ Φρυγίης γαίης, οὐ γρίτονθ' ἀσὸς Ἀδύου,
 Οὐδὲ πῆς καὶ τῶν φίλων παρδονθ' ἢ γὰρ ἱκέτοιο.
 Αἰὲν ἠμῶν ἡτήματα ὅτι φάπης ὅδ' ἐν ἑορτῇ,
 Οὐ τὸσιν ἀδανὰ τῶν ἀγλῶν ἀνείδωσι θυγαῖς.
 Ὅσων ἀγεμενῶν ὀφθαλμοὶ παρδενίχων.
 Ἡ δὲ Τέως ἀνὰ νῆον ἐσφάχθη παρδονθ' Ἡρώ.
 Μαμρυρῶν* χαλκίεντος ἀπασπάπιστα σφραγίστου,
 Οἷά τε λελωτοπαρῶν* ἐπαιτέλματα Σφύλῳ,
 Ἄρα ὅς γε κενὸν φοινίετον κύλῳ παρδονθ' Ἡρώ.
 Ὄς ῥόδον ἐν καλῶν διδωμῶν* ἔχον, ἢ τάχα φαίης
 Ἡρώς ἐν μαλίστ' ῥόδον λευκῶν φανύσαι.
 Χερσὶν δ' μελέων ἐρυθύνετο νουτομήνης δὲ
 Καὶ ῥόδα λελωχῶνθ' ἑσθ' σφυρὰ λαίπετος κοῦρης,
 Πολλὰ δ' ἐν μελέων χαλκίτες ῥινοὶ δὲ παλαῖοι
 Τρεῖς Χάειτας ἑβόταντο περικύματα εἰς δὲ πῆς Ἡρώς
 Ὁρθαλμῶς γλῶσσαν ἑκάντον Χάειταισι τιθῆσαι.
 Ἀτρεκέως ἱέρειαν ἐπῆριον ὄρατο Κύπρις.
 Ὡς ἢ ὡς σπείπελ' ὡς ἀεὶ σπύσασσι γυναῖκας
 Κύπρις δὲ ἀρτεῖρα, γῆν διεφάνετο Κύπρις.
 Δύο τοι δὲ καὶ τῶν ἀπαλῶν ῥένας* οὐδὲ πῆς σφῶν
 Ἡρώς οὐ ὠνείαται ἐχέει* ἐμώδ' ἡμῶν Ἡρώ.
 Ἡ δ' ὅρα χαλκὸν ὀφθαλμῶν ὅτι καὶ νῶν ἄγλῳ,
 Ἐσθ' ἄνθρωπον νῶν ἔγχε καὶ ἑμματα καὶ φρίνας ἀνδρῶν.
 Καὶ πῆς ἐν τῇ θοίστον ἐκύνεμασθ', καὶ φάπ' αἰδοῦν.
 Καὶ Σπάρτης ἐπὶ κύβω Λαλαδῶν μινθ' ἑδρακὸν ἄστ',
 Ἡχ' ἡμῶν καὶ ἀέδρον ἀκονοῖον ἀγλαίων.
 Τοῖσι δ' ἔπειθ' ὥπασα* νέμω χαρὶν καὶ ἀπαλύνει.
 Καὶ τάχα Κύπρις ἔχει χαλκῶν μίαν ὀπισθεράων.
 Παπῶνων ἐμώγισα, κορὸν δ' οὐχ εὐδεν ὀπώπης.
 Αὐτίκα τετράβην λεχέων ὀφθαλμῶν* Ἡρώ.
 Οὐκ ἀνέγχετ' ὀλυντον ἐφικμένης θῆς ἐν,
 Ἡμετέρῳ δ' ἀρόπῳ ἔχον ἐν δώματι Ἡρώ.
 Εἰ δὲ καὶ αἰ ἐπὶ τῇ τελευτῇ ἱέρειαν ἀφάσειν,
 Τοῖσι καὶ Κυδερῆα νέμω δ' ἀρόπῳ ὀπώπης.
 Τοῖα μὲν ἢ τῶν πῆς ἐφάνεν ἄλλοθεν ἄλλῳ
 Ἐλκος ὑποκλειπῶν ἐπικνήνατο χάλκιον κοῦρης.
 Αἰνῶπας Λελαδρε, σὺ δ' ὡς ἰδὲς Ἀκλῆα κοῦρην,
 Οὐκ ἔδλεες χρυσοῖσι κατὰ τῶν χεῖρ' ἑρέα κίοντες.
 Ἀλλὰ πνευμένους δαίμας ἀδανκτον ὡς τοῖς,
 Οὐκ ἔδλεες ζῶειν σελκίανθ' ἄμμορθ' Ἡρώ.
 Σὺν βλεφάρῳ δ' ἀκπῶν ἀέξετο πυρρὸς ἑρώτων,
 Καὶ χρυδὴν πύφαζεν ἀκνέον πνεῖς ὀμῶν.
 Κάλῳθ' ἣν σῶν' ἔνυσεν ἀμώμωτον γυναῖκα,
 Ὄψετον μερῶσι πῆλιν πλεόνοντος ὡς σοῦ.
 Ὁρθαλμῶς δ' ὅδ' ὅδ' ἀπ' ὀρθαλμοῦ βοκῶν
 Ἐλκος ὀλιδωμένη, καὶ ὅτι φρίνας ἀνδρῶς ὀδύει.
 Εἴλα δὲ μιν τότε δαμῶνθ', ἀναιδὲν, θυμῶς, αἰδῶς.
 Ἐπεί μιν ἡμῶν* χαρδῶν, αἰδῶς δὲ μιν ἔχον ἄγλῳ.
 Θάμβει δ' εἶδος ἄσεν, ἔρως δ' ἀπνῶσθ' ὡς αἰδῶ.
 Θαρσύνῳ δ' ὡς ἔρως ἀναιδὲν ἀγλαίων,
 Ἡρέα ποσὶν ἔβαινε, καὶ αὐτὸν ἔκατο κοῦρης.
 Λοῖα δ' ὀπώπῳ δολαῖς ὕψιν ἐπὶ πύγῃ,
 Νειόσση ἀγλῶνισι σφραγίστῳ ἐν ῥῶν κοῦρης,
 Αὐτὴ δ' ὡς ἑμῶν πῆδον δολέοντα Λελαδρε,
 Καῖρ' ὅπ' ἀγλαίων ἐν αἰσῶν δὲ καὶ αὐτῇ
 Πολλὰ κῆς ἡμερῶν ἐνέμω* ἀκνέον ὀπώπῳ.

(Nam ob pulchritudinem inuicem inuidentur femine)
Sed semper Cytheream placans Venerem,
Sape etiam Cupidinem conciliabat libamentis,
40 Maie cum celesti flammæam tremens pharetram.
Sed neque sic erant ignitas sagittas:
Iamque Venerem populare venit festum,
Quod Sesti ce' ebrant Adonidi & Veneri,
Cæruati nq; festinabant ad sacrum diem ire
45 Quo quot habitabat mari circumdaturæ extrema insulari,
His quidem ab Hæmonia, hi verò maritima à Cypro.
Neque mulier vlla remansit in oppidis Cytherorum,
Non libani odoriferi in summitatibus salinis:
Neque accolarum quisquam deerat tunc festo,
50 Non Phrygia incolæ, non vicine ciuis Abydi,
Neque vllus iuuenis amator virginum. certè enim illi
Semper secuti, vbi fama est festi,
Non tantum immortalium offerre festinant sacrificia,
Quantum aggregatarum ob pulchritudines virginum.
55 Verum dea per eadem incessit virgo Hero
Splendorem gratum emittens facie.
Qualis alba genas oriens Luna.
Summi verò niuearum rubebant circuli genarum,
Vt rosa ex thecis bicolor, certè diceret
60 Heris ex membris rosarum pratum apparere:
Colore enim membrorum rubebat: cunctis verò (puellæ;
Etiam rosa candidam induta tunicam sub talis splendebat
Multæ verò ex membris gratia suebant, sed antiqui
Treis Gratias mentiri sunt esse: aliter verò Heris
65 Oculis videns centum Gratiis pululabat.
Profecto sacerdotem dignam nacta est Venus.
Sic ea quidem plurimum antecellens feminas,
Veneris sacerdotissa noua apparebat Venus.
Subijt autem iuuenum teneras mentes, neque vllus vir
Erat, qui non afflaret habere coniugem Heronem.
70 Illa autem benefundatam quæcunque per eadem vagabatur,
Sequentem mentem habebat & oculos & præcordia virorū.
Atque aliquis inter iuuenes admiratus est, & dixit verbū
Ex Sparten accessi, Lacedæmonis vidi urbem,
Vbi laborem & certamen audimus pulchritudinū:
75 Talem autē nondū vidi puellam, prædentemq; teneramq;
Fortè Venus habet gratiarum vnam: iuuenum.
Intuens decessum sum: satietatem autem non inueni aspiciendi
Illico moriar, cubilia vbi conscenderim Heris.
Non ego in cælo cuperem deus esse,
80 Nostram uxorem habens domus Hero.
Si autem mihi non licet tuam sacerdotem tractare,
Talem mihi Cytherea puellam uxorem prebeas:
Talia iuuenum quisque locutus est: vndique alius
Vulnus celans insaniuit: pulchritudine puellæ:
85 Grauiâ passe Leander, tu autem ut vidisti inctytam puellā;
Nolebas occultis consumere mentem stimulis,
Sed ardentibus domitus inopinatio sagittis,
Nolebas viuere perpulchra expers Heronis:
Simul in oculorum radiis crescebas fax amorum,
90 Et cor seruebat inuicti ignis impetu.
Pulchritudo enim celebris immaculata femina
Acutior hominibus est veloce sagitta:
Oculus verò via est: ab oculis libus
Vritus delabitur, & in præcordia viri manat.
95 Cepit autem ipsum tunc stupor, impudentia, iremoris, pudor:
Tremuit quidem corde, pudor verò ipsum tenebat captum.
Obstupuit verò pulchritudinem optimam: amor verò ademit
pudorem.
Audacter autem ob amorem impudentiam affectans,
100 Tacuè pedibus incedebat, & contrastu puellam:
Oblique verò intuens doloso torquebat oculos:
Nuisibus matris in errore inducens mentem puellæ,
Ipsa verò ut sensu amorem dolosum Leandri,
Gauisa est ob gratias suas. tacuè verò & ipsa
105 Sape gratiam suam occultis faciem

ἡ. ὁμο-
λόγη.

Nucribus occultis immuens Leandro,
Et raptus exultis: ille verò intus animo gauderat,
Quod amoris sensit, & non tenuit puella.
Dum igitur Leander querebas occultam horam,
Lucem contrahens descendis ad occasum dies:
E regione autem apparuit umbrosa hesperus stella.
Sed ipse audacter adibus prope puellam,
Vidit atrarias insurgentes tenebras,
Tacitè quidem stringens roseos digitos puella,
Ex imo suspirabat vehementer: illa verò silentio
Tanquam irascens roseam remaxit manum.
Ut verò amata sensit instabiles nixus puella,
Audacter manu variam traxit vestem,
Ultima venerandi ducens ad penetralia templi.
Pigrè autem pedibus sequebatur virgo Hero,
Tanquam nolens, talèque emisit vocem,
Fœmineis verbis minans Leandro:
Hospi, quid insans? quid me infelix virginem trahis?
Alia uo via, meamque dimitte vestem:
Iram meorum cuncta locupletum parentum,
Veneris non te decet dea sacerdotem sollicitare:
Virginis ad lectum difficile est ire.
Talia mixta est conuenientia virginibus.
Fœminearum autem Leander ubi audiuit futurè minarum,
Sensit persuasorum signa virginum.
Etiam cum iuuenibus minantur fœmine,
Venerarum consuetudinum per se nuncia sunt minae,
Virginis autem bene olens boni coloris collum osculatus,
Tale verbum ait, amoris iclus stimulo:
Venus cara post Venerem, Minerva post Minervam.
(Non enim terrestribus equalem voco te mulieribus,
Sed te filiabus Jovis Saturnij assimilo)
Beatus qui te plantavit, & beata qua peperit mater,
Venter, qui te enixa est, felicissimus: sed preces
Nostros exaudi, amorisque miseresce necessitatis:
Veneris ut sacerdos, exerce Veneris opera:
Huc ades, initiare nuptialibus legibus dea:
Virginem non decet administrare Veneri:
Virginibus Venus non gaudet, si verò volueris
Instituta dea: veneranda, & cerimonias fidas discere,
Sunt nuptia & lecti: tu autem si amas Venerem,
Mulcentium mentem ama suavem legem amorum:
Tuumq; servum me accipe, & si volueris coniugem,
Quem tibi Cupido unguis est, suis sagittis affectum:
Sicut audacem Herculem celer auxilium Mercurius
Servitum duxit Iardanem ad puellam, Omphalem:
Tibi verò me Venus misit, & non sapiens ausus Mercurius.
Virgo non te laet ex Arcadia Atalanta:
Que olim Milanionis amanti fugit lectum,
Virginis autem curans: irata autem Veneri,
Quem prius non amavit in corde posuit ioto.
Persuadere & tu cara, ne Veneris iram excites.
Sic satis, persuasit recusantis mentem puella,
Animum amoris peris errare faciens verbis.
Virgo autem multa in terram fixit aspectum,
Pudore rubefactam abscondens genam,
Es terra triuit summam in vestigiis: cum pudore autem
Sape circa humeros suam contraxit vestem.
Persuasionis enim hac omnia prænuntia: virginis autem
Persuasa ad lectum promissio est silentium.
Iam & suavi amarum suscepit stimulum amorum:
Vrebatur autem cor dulci igni virgo Hero,
Fulchritudineque suavis stupefcebat Leandri.
Dum igitur ad terram habebat inclinatos oculos,
Tunc & Leander amore furente vultu
Non defatigabatur videns tenerum collum vir-
ginis.
Sed verò Leander suavem emisit vocem.
Verecundia madidum ruborem stillans a facie:
Hospi, tuis verbis forsitan & cautem moueres:

ἡ. ὁμο-
λόγη.

Νύκτι μυστρίοις ἀνέμεινον Λεάνδρῳ,
Καὶ παλιν αὐτὴν κλυτὰ δ' ἐνδοθὶ θυμῷ ἰαίνῃ,
Ὅτ' ἡ πόδον ξυμένῃα καὶ ἀπασσάτο κοῦρῃ.
Ὅφρα μὲν οὖν Λεάνδρῳ ἐδίξτε λαθεῖν ἄρῃ,
Φέγγ' ἀνὰ σέλασσαν κατ' ἔνθ' ἐστὶν ἡλίου.
Ἐκ ἀφ' ἧς δ' ἀνέβαινε βαδύνοντες ἰσχυρῶς ἀσπρ.
Αὐτὸρ δ' ἀσπρὰ λείας μετεκίδαν ἐγγύθι κοῦρης,
Ὡς ἴδε κυανόπτερον ἐπ' ἀσπρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον,
Ἡρέμα μὲν δ' ἰσχυρῶς ποδὶ δ' ἰσχυρὰ κοῦρης,
Βυβύδαν ἐστὶν ἰσχυρῶς ἀσπρὰ κοῦρῃς ἡ σπῆν.
Ὅτ' αὖτε γοργόπτερον ποδὶ δ' ἰσχυρῶς χέλιον.
Ὡς δ' ἐστὶν ἐν ἰσχυρῶς χέλιον ἰσχυρὰ κοῦρης,
Θαρσύνῃς παλαμὴν πολυδαίδαλον ἡμῶν χέλιον,
Ἐργα πρὸς τὸν ἀσπρὸν ἐπ' ἰσχυρὰ κοῦρῃς.
Ὀφθαλμοῖς δ' ἰσχυρῶς ἐφάσσαντο παρδίνῳ Ἡρώ,
Ὅτ' αὖτε ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον,
Θηλυτέρῃς ἐπ' ἰσχυρῶς ἀσπρὰ κοῦρῃς.
Ἐστὶν, τί μὲν γάρ ἐστιν; τί με δύσμορε παρδίνῳ ἡμῶν
Ἀλλ' ἡμῶν δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Μυῖν ἐμὴν δ' ἐστὶν πολυδαίδαλον ἡμῶν χέλιον.
Κυπεῖδος δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἀσπρὰ κοῦρῃς.
Παρδίνῳ δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Τοῖα μὲν ἰσχυρὰ κοῦρῃς παρδίνῳ ἡμῶν.
Ὀφθαλμοῖς δ' ἰσχυρῶς ἐπ' ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἀσπρὰ κοῦρῃς,
Ἐργα πρὸς τὸν ἀσπρὸν ἐπ' ἰσχυρὰ κοῦρῃς.
Καὶ γὰρ ὅτ' ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον,
Κυπεῖδος δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἀσπρὰ κοῦρῃς.
Παρδίνῳ δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Τοῖον μὲν ἰσχυρὰ κοῦρῃς βεβόλησεν ἰσχυρὰ κοῦρῃς,
Κυπεῖδος φέλιον μὲν Κυπεῖδος, Ἀδύνατον μὲν Ἀδύνατον.
Ὅν γὰρ ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον,
Ἀλλὰ σὺ δύσμορε δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Ὀφθαλμοῖς δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Γαστὴρ δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Ἡμῶν ἐπ' ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Κυπεῖδος δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Δαῦρ δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Παρδίνῳ δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Παρδίνῳ δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Θεοῖα δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Θηλυτέρῃς δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Σὺ δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Τὸν σοὶ ἔρωσ' ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Ὡς δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Θηλυτέρῃς δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Σοὶ δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Παρδίνῳ δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Ἡ ποτὶ Μελανίαν δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Παρδίνῳ δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Τὸν παρδίνῳ δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Πείθει καὶ σὺ φέλιον, μὲν Κυπεῖδος μὴν ἰσχυρὰ κοῦρῃς.
Ὡς δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Θηλυτέρῃς δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Παρδίνῳ δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Αἰδοῖ ἐμὴν χέλιον ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Καὶ γάρ ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Πολλὰ δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Παρδίνῳ δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Παρδίνῳ δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Ἡ δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Θηλυτέρῃς δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Καλλεί δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Ὅφρα μὲν οὖν ποτὶ γαῖαν ἔχον ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Τόφρα δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Ὅφρα δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Αἰδοῖ ἐμὴν χέλιον ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.
Ἐστὶν, τοῖς ἐπ' ἰσχυρὰ κοῦρῃς ἐμὴν χέλιον.

[illegible]

175 *Quis te variorum verborum ducis vias?*
Hei mei, quis te duxit meam ad patriam terram?
Hac autem omnia frustra locutus es. quomodo enim vagus
Hospes cum sis & infidus, meo amori misceris?
180 *Manifeste non possumus nuptiis legitimis coniungi*
(Non enim meus parentibus placet) si autem voles
Vt hospes profugus mea in patria manere,
Non potes tenebrosam abscondere Venerem.
Lingua enim hominum amica conuict; in silentio autem
Opus, quod perficit aliquis, in triuiis audit.
185 *Dic verò (ne celes) iuum nomen, & tuam patriam,*
Non enim meum te lateat: mihi nomen inclitum Hero,
Turris autem celebris mea domo altissima:
Qua inhabitans cum ancilla quadam sola
Sestiensem ante urbe n supra profunda litora,
190 *Vicinum mare habeo unius consilii parentum.*
Neque me prope vicina sunt coëtanæ: neque choræ
Iuuenum adsunt, semper autem nocte & die
Ex mari ventoso insonat aurib u sonitus.
Sic fati, roscam sub veste celabat genam.
195 *Rursus pudore affecta, sua ante in increpabat dicta.*
Leander autem amoris percussus acuto stimulo,
Cogitabat quomodo amoris exerceret certamen.
Vnum enim variis consilijs amor sagittis doinat:
Ei rursus viri vulnus medicatur: quibus autem dominatur,
200 *Ipse omnidomitor consulor est mortalibus.*
Ipse etiam amanti auxiliatus e? Leandro:
Tandem autem ingens artificiosum dixit verbum:
Virgo tuum propter amorem, etiam asperam undam tran-
Si igni ferueat, & in nauigabilis erit aqua: (sibor)
205 *Non timeo grauem undam tuum adiens cubile,*
Non fremitum resonantem grauissonis maris:
Sed semper per noctem portans madidus maritus
Nauigabo Hellespontum valde fluentem: non longè enim
Contra tuam urbem habeo oppidum Abydi:
210 *Tantum mihi unam lucernam ab excelsa tua turri*
E regione ostende per tenebras, ut intuens
Sim naui amoris habens tuum stellam lychnum.
Atque ipsum aspiciens ne videam occidentem booten,
Nec asprum orionem, ac igniadidam tractionem currus,
215 *Patria obuia ad dulcem portum venirem.*
Sed chara caue persilantes ventos
Ne ipsum exstinguant, & statim animam perdam.
Lychnum mea vita luciferum ducem,
Si verè autem vis meum nomen & tu scire,
220 *Nomen mihi Leander bene compta coniunx Herus.*
Sic quidem clandestinis nuptiis constituebant misceri,
Ei nocturnam amicitiam, & nuntium nuptiarum,
Lucerna testimonis pacti sunt seruare: (Vire.)
Illa quidem lucem extendere, hic autem undas longas trans-
225 *pernoctatis nos autem executi vigiliam nuptiarum,*
A se vniu'separati sunt necessitate:
Hec quidem suam ad turrim, hic autem obscuram per no-
Ne quid errares iaciens signa turris, (Elem.)
Nauigabat profundi fundamētū ad latum oppidum Abydi.
230 *Totamq; noctem coniugum clandestina desiderantes certa-*
Sepe optarunt venire cubiculum ornantem noctem. (minas)
Jam atrata cucurrit noctis caligo,
Viris somnium affrens, & non amanti Leandro:
Sed multifremi apud litora maris
Nuntium expectabat lucentium nuptiarum.
235 *Testimonium lucerna lugubris expectans,*
Lecliq; clandestini procul specularient nuntium.
Ut verò vudu nigra obscuram noctis caliginem,
Hero lucernam ostendit: accensa verò lucerna
Animum Cupido excussis festinantis Leandro:
240 *Lucerna ardente, coardebat: a verò mari*
Insonarum undarum multisonum fremitum audiens.
Tremebat quidem primum: postea autem audaciam attol-
lens,

Talibus alloquebatur consolans mentem verbis:

Grauis amor & mare implacabile, sed maris

Est aqua: vetum amoris me vultu intellus ignis,

Assume ignem cor, ne time effusam aquam:

Ades mihi in amorem cur fluitans curas?

Ignoras quod Venu nata est e mari,

Et dominatur Ponto, & nostris doloribus?

Sic factus, membra amabilia exuit vestibus,

Ambabius manibus, suoque astrinxit capiti.

Lutoreque exiluit, corpusque desecit in mare,

Splendentemque festinabat semper aduersus lucernam:

Ipse remex, ipse classis, ipse sibi navis.

Hero autem alta lucifera super turri

Pernitiosis auris undecunque spiraret ventus,

Veste saepe lucernam tegebat, donec Sesti

Multum fugatus Leander iuit ad portuosum litus,

Eripsum suam ad iurrim subnexu: ex ianuis vero

Sponsum anhelante: n complexa silentio,

Spumeas ex capillis guttas adhuc stillantem maris,

Dixit sponsam ornantis ad penetralia virginis cubiculi

Et corpus optum absterfit, corpusque unxit oleo.

Bene olenti roseo: & mare olentem extinxit odorem.

Adhuc autem anhelantem altistrans in lectis

Sponsam circumfusa blanda emisit verba:

Sponse, multum laborasti, qua non passus est sponsus alius.

Sponse multum laborasti: satis tibi est salsa aqua,

Fortiorque piscosus fremens maris.

Huc tuos sudores meis impone sinibus.

Sic illa hac locuta est: ille vero statim soluit zonam,

Et leges interunt benecola Veneris,

Erant nuptiae, sed sine choreis: erat lectus, sed sine hymnis:

Non coniugium sacrum quisquam laudauit poeta:

Non eadem illuminabat lux cubicularum lectum,

Neque peragili quisquam insiluit chorea:

Non hymenaeum cantauit pater, & veneranda mater,

Sed lectum sternens perficientibus nuptias in horis

Silentium thalamum fixit, sponsam vero ornatus caligo.

Et nuptiae erant longe à canendis hymenaeis.

Nox quidem erat silis nuptiarum ornatrix, nunquam aurora

Sponsam vidit Leandrum valde notis in lectis.

Naigabatur autem e regione posui rursus ad populū Abydi,

Nocturnos insatiabilis adhuc spirans hymenaeos.

At Hero longa induta veste suos latens parentes,

Virgo diurna, nocturna mulier: utrique autem

Saepe optarunt descendere ad occasum auroram.

Sic hi quidem amoris abscondentes vultu,

Occulta delatabantur inter se Venerē.

Sed paruum vixerunt in tempus, neque diu

Inuicem potius sunt multumque nuptiis.

Sed quando pruinosae venit hyemis hora,

Horrendas commouens multarum vortiginum procellas,

Profunditatēque infirmas & madida fundamenta maris,

Hyemales spirantes verberabant venti:

Nimbo percutientes totum mare: vapulante autem

Iam nauem nigram fregit in duas partes ierra.

Hyemale & insidum effugiens mare nauita.

Sed non hyemalis te timor coercebat maris

Fortamine Leander: nuntius sed te turris

Consuetam significans lucem nuptiarum.

Furentis te impulsit securum maris,

Crudelis & perfidus: debebat autem infelix Hero

Hyeme instante manere sine Leandro,

Non amplius accendens brevis temporis stellam le-

florum:

Sed amor & fatum coegbat, allecta autem

Parcarum ostendebat, non amplius facem amorum.

Nox erat, cum maxime spirantibus ventis

Hyemalibus flatibus iaculantes venti

Collapsi irruunt in litus maris.

Tunc Leander consuetam se sponsam

Τοιοῖσι προσέλετο παρηγορίαν φέροντα μύθοις,

Δεινὸς Ἔρως, καὶ πόντος ἀμειλίχης ἦν ἀπὸ θαλάσσης

Ἔστι ὕδωρ, τὸ δ' ἔρως ἐμὲ φλέγει ἐνδομυχοῦ πυρ.

Ἀλλ' ἔγωγε πῦρ κραδίη, καὶ δεῖδιθ' ἐν γυμνῇ ὕδωρ,

Δούεις μοι ἐκ φιλοπότης τί δὴ ρεθίων ἀεζίζεις;

Ἀγνώσεις ἐπὶ Κύναις ὑποπρὸς ἐστὶ θαλάσσης;

Καὶ κρατεῖ πόρτοιο καὶ νημετέρων ὁδῶν;

Ὡς εἶπων, μέλει ὄν' ἐστὶν ἀπὸ δούρατος πεπλον

Ἀμφοτέρης παλάμῃσιν, ἐφ' ἃ ἔσπριγγε καρδίην

Ἠὲρ δ' ἐξ ὄρωτο, δέμας δ' ἐρρίπε θαλάσσην.

Λαμπρομύθου δ' ἔσπευεν αἰεὶ κρατεναιὶα λύχρου,

Αὐτὸς ὦν ἐρέτης, αὐτὸς ἐλθὼν αὐτόματος νηὶ.

Ἠρῶ δ' ἀλλεόδοιο φασγόνος ὕβριδι πύργου,

Ἀδ' ἀλλεὶς αἰρήσιν ὅθεν πνέουσι αἶπες,

Φαίη πολλὰ καὶ λύχρου ἐπίπλεον, εἰσὶν αἱ Σητοῦ

Πολλὰ καὶ μὲν Λεανδρῶ ἐξ ὅτι ταύλοχον ἀκτῶν

Καὶ μὲν ἐν ποτὶ πύργῳ ἀνίστασθαι ἐξ ὑψέων

Νυμφίον ἀσθμαίνοντα σπινθίλ' ἔλασσε σιωπῇ,

Ἀφ' ἑσκόμοις ραδάμηντας ἐπὶ σάγοντα θαλάσσης,

Ἡγάγε νυμφοκόμοιο μυχὸς ἐπὶ παρθενίων,

Καὶ χροῶ παῖτα καὶ χθιρῆ, δέμας δ' ἐχέειν ἐλαίῳ

Εὐδὲ μοι, ῥοδῶν καὶ δάμηνον ἔσβεσεν ὁδ' αἰὲν

Εἰσέτι δ' ἀσθμαίνοντα βαδυσσάτοισι ἐνὶ λέκτρῳ

Νυμφίον ἀμφιγυθίστα φιλιώσεσσι ἵαχε μύθοις,

Νυμφίς πολλὰ μύθους, ἀ μὲν πάθε νυμφίῳ ἄλλῳ

Νυμφίῳ πολλὰ μύθους ἄλλῳ τὸν δ' αὖτε ὕδωρ,

Ὁδ' αἰὲν ἵχθυόεντα βαρυνδύποιο θαλάσσης

Δείδεις τοῖς ἰδρωτῶν ἐμῶν ἐνὶ κόλποις.

Ὡς ἡ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ὁ δ' αὖ πάλιν λίσσεται μίτρη,

Καὶ δεσφάσας ἐπέσθην ἀρίστου Κυδωνίας.

Ἡ γὰρ αἰὲν ἀρχαῖος ἔην ἡ ἐξ ἧς ἀπὸ ὕμνων

Οὐ ζυγίῳ ἱερῷ περ ἐπισημαίνοντο αἰετῶν,

Οὐ δὲ δίδων ἡσπλίε σέλας θαλάμῳ πολλὸν ἄνελον,

Οὐδὲ πολυσκαθμῶν τῆς ἐπισκίπτουσε χορείης,

Οὐ καὶ ὕμνων αἰετῶν πατρὶ καὶ πατρίᾳ μνηστῶν

Ἀλλὰ λόγος σοφίσσας τελευτῶν αἰετῶν ἐν ὄρει

Σιγῇ πρὸς ἐπὶ σφῆν, ἐνυμφοκόμοιο δ' ὁ μὲν ἄλλῳ

Καὶ γὰρ αἰὲν ἀπὸ πάντων αἰετῶν ὕμνων αἰὲν

Νῦν μὲν ἔην καί ποτε γαμοῦ ὅτε ποτὶ ῥοῆς

Νυμφίον ἐπὶ Λεανδρῶν ἀεζίζοντες ἐνὶ λέκτρῳ

Νήχεται δ' ἀντιπρὸς πάλιν ποτὶ δὴ μὲν Ἀβύδου,

Ἐν γυμνῶν ἀκόρπτῳ ἐπὶ πνέον ὕμνων αἰὲν

Ἠρῶ δ' ἐλασπίνῃ ὅτι αἰὲν ἀνδρῶν τοκῆς,

Παρθένῃ ἡματίν, νύχθ' αἰμώτερος ὅτι

Πολλὰ καὶ ἄλλοις ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἐς δύσιν ἡμῶν

Ὡς οἱ μὲν φιλοπότης ἄσπετος ποτὶς ἀνδρῶν

Κρυπταδὴν τέρποντο μετ' ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν

Ἀλλ' ὁλίγον ζῶσαν ὅτι χροῶν, οὐδ' ὅτι δὴ μὲν

Ἀχύνων δάκρυα πολυπλάκτων ὕμνων αἰὲν

Ἀλλ' ὅτε παρθένοιο ἐπὶ λυγρῇ χεῖματος ἄρῃ,

Φεισθῆναι δοῦναι πολυστροφῆς αἰετῶν

Βένδεται δ' ἀσπείκτα καὶ ὕψα διμυθῶν θαλάσσης

Χειμεῖοι πνέοντες αἰετῶν ἐπὶ αἰὲν αἰὲν

Λαίλαπτι μυσίζοντες ἔλιν ἀλ' ἀπὸ πορῶν δ' ὅτι

Ἠδὴ νῆα μέλαιναν ἀπὸ κλάσσε διχρῆα δ' ἵχθους

Χειμεῖοι καὶ ἀπὸ δούρατος ὅθεν αἰὲν αἰὲν

Ἀλλ' ὅτι χειμεῖος σὲ τὸ δ' ὅτι κατέρυκε θαλάσσης

Κατέρυκε δ' αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν

Ἠδὴ δ' αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν

Μαίνοντες ὅτι αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν

Νηλεὺς καὶ ἀπὸ σφῆν ὅτι αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν

Χεῖματος ἱσχυροῦ μὲν ἀπὸ πάντων αἰετῶν

Μικρὰ ἀπὸ πορῶν μινυομένων ἀπὸ λειπῶν

Ἀλλὰ πῶς καὶ μὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν

Μοιρῶν ἀνέβαινε καὶ ἐκτεπ δαλὸν ἔρωτον

Νῦν δ' αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν

Χειμεῖος πνέοντες ἀπὸ πνέοντες αἰὲν αἰὲν

Ἀπὸ πνέοντες ἀπὸ πνέοντες αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν

Δητὸν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν

Δητὸν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν αἰὲν